

1e Aflevering.

Prijs 40 Cts.

211

DE
W O N D E R E N
van het Spiritisme
ONTMASKERD.

Naar het Hoogduitsch

VAN

CARL WILLMANN.

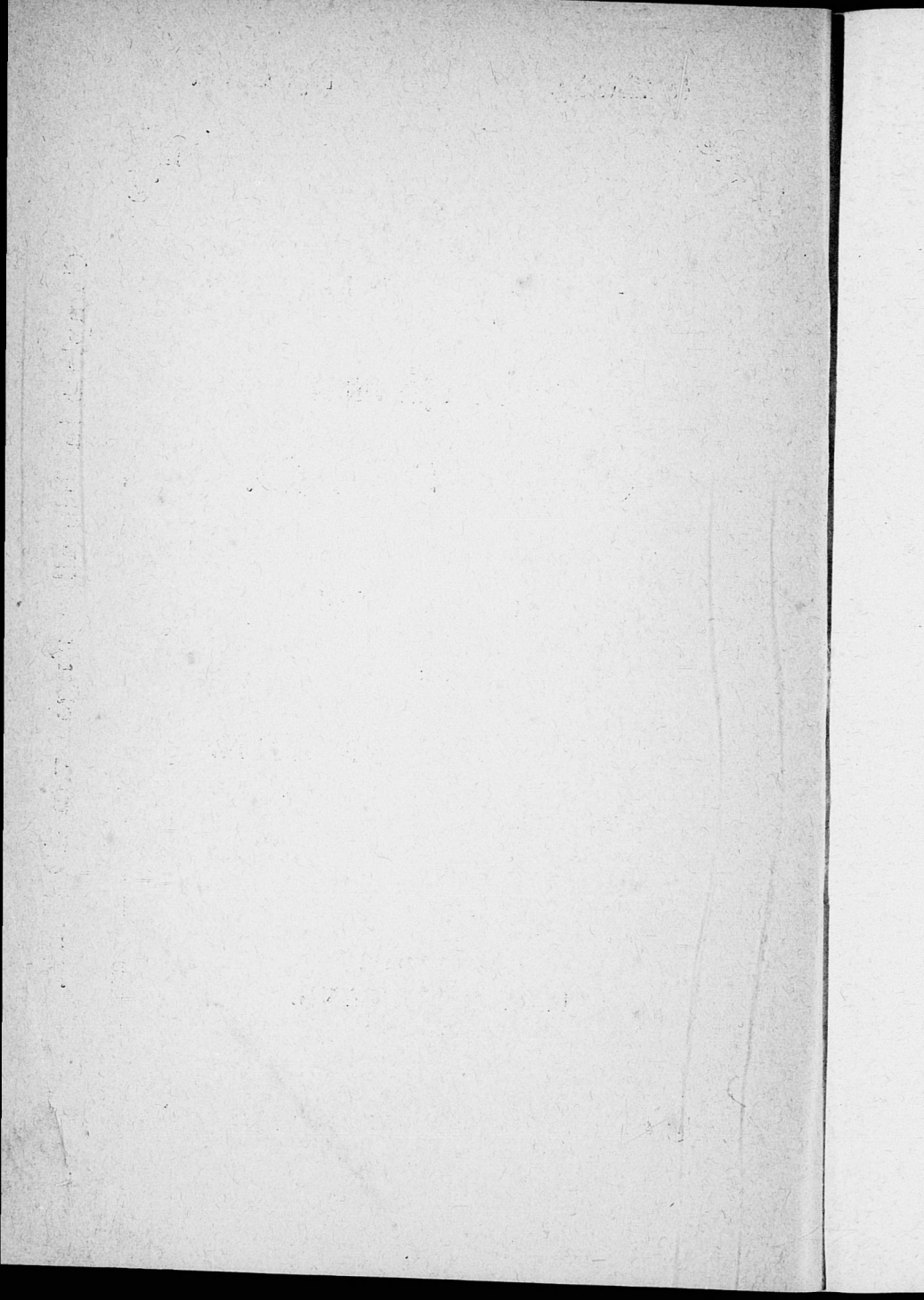

AMSTERDAM,
F. C. BÜHRMANN.

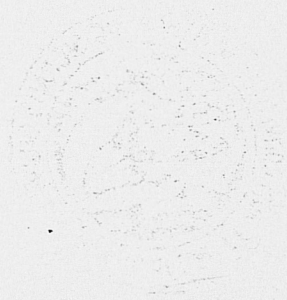
1886.

Compleet in drie afleveringen van 40 Cents.

PER
Vak 147

DE WONDEREN VAN HET SPIRITISME ONTMASKERD.

VAK

No.

Per 147
211

DE
WONDEREN
van het Spiritisme
ONTMASKERD.

Naar het Hoogduitsch

VAN

CARL WILLMANN.

AMSTERDAM,
F. C. BÜHRMANN.

1886.

STOOMDRUK. — SCHNELDER & BROEKHUIS. — 's-HERTOGENBOSCH.

VOORWOORD VAN DEN SCHRIJVER.

Dit, het publiek aangeboden werk heeft zijn oorsprong te danken aan een onweerstaanbare aansporing tot het verspreiden der waarheid in het belang der volksverlichting, en ook om die te doen dienen tot het uitroeien dier epidemie des geestes, — welke in de gedaante van een diep bijgeloof de volksmenigte doortrekt, — en dat wel door middel van het gezond verstand en de lichtende fakkel eener natuurkundige verklaring.

Immers zien we reeds lang verdwenen vormen van middel-

eeuwschen waanzin uit hun doodslaap ontwaken en opnieuw het gemoed der menschheid binnensluipen. Derhalve geldt het de menigte te behoeden geest en hart te verarmen, door zich dwaaslijk aan het geloof aan zoogenaamde wonderen over te geven. Want reeds dreigt een diepe nacht de onbevangen, verstandige aanschouwing des levens te omhullen; het ware godsdienstig geloof loopt gevaar in een blind bijgeloof te verzinken, en dagelijks vermeederen de stoffelijke offers welke van de lichtgeloovigen door sluwe bedriegers gevorderd worden.

Ten einde die kwaal te stuiten, hebben zoodanige wetenschappelijke mannen wie, in de eerste plaats, zulk een taak toekomt, nu eens door voorname minachting te weinig, dan weder door er te veel gewicht aan te hechten, te veel gedaan in beide gevallen hebben zij van een werkelijk practische behandeling der kwaal afgezien. Met verdriet vervult den schrijver onder anderen de waarneming, dat sommige wetenschappelijke onderzoekers, voor wie de dwaalleer van het modern bijgeloof in een vooraf bepaalde theorie, — bij voorbeeld in de bevestiging van een zoogenaamde *transcendental physik* (verhevene natuurkunde), of in het aannemen van een vierde *dimensie* (uitbreiding), of in de grensscheiding tusschen de bewuste en onbewuste werkzaamheid der ziel passen zou, — zich hierdoor tot een zwakke overhelling naar het modern bijgeloof laten voeren.

De Schrijver, bewust van de menschelijke onvolkomenheid, zal volstrekt niet loochenen dat er, zoowel in het leven der natuur als in dat van den mensch, nog vele ons niet bekende krachten en onopgehelderde verschijnselen kunnen

bestaan. Ter eere der menschelijke kennis en geestkracht kan men toch wel vertrouwen verwachten, dat alle nieuwe ontdekkingen en nasporingen, ook in de toekomst, in overeenstemming zullen zijn met de tot hiertoe verkregen wereld-aanschouwing.

Evenwel gaat de Schrijver van de onwrikbare grondstelling uit, dat men schijnbaar wonderbare voorvallen of gebeurtenissen, toch niet als nieuwe en voor de tegenwoordige zienswijze nog onbegrijpelijke feiten beoordeelen moet, zoo lang er nog middelen bestaan om die feiten tot bekende wetten terug te voeren en in hun natuurlijke samenhang met deze laatste te verklaren.

Als een poging in dien zin, dient deze onderneming, welke ook strekt om het eigenlijk wezen van de moderne schijnwonderen te onthullen. Hierbij is den Schrijver nuttig geweest een veelvuldige aanraking met kringen, die de nieuwe wonder-verschijnselen van nabij onderzoeken en in de wezenlijke openbaring er van een soort van levenstaak zien. Zoo kon de Schrijver onmiddellijk uit de levende bron van praktische aanschouwing en dagelijkschen arbeid putten, om zijn medemenschen een degelijken dienst te bewijzen. Natuurlijk heeft hij hierbij, ook onder anderen gepoogd, de zeer onvoldoende ophelderingen weer te geven — zooals die onlangs door zoogenaamde *anti-spiritisten* in geschriften en openlijke voordrachten beproefd zijn geworden, — zooveel mogelijk volledig te maken. Bijzonderlijk ook het schijnbaar wonder der gedachten-lezing tot zijn natuurlijke geedaante terug te voeren.

Hoeveel ook in den jongsten tijd over deze laatste kunstvaardigheid geschreven en van gedachten gewisseld is, heeft

eeuwschen waanzin uit hun doodslaap ontwaken en opnieuw het gemoed der menschheid binnensluipen. Derhalve geldt het de menigte te behoeden geest en hart te verarmen, door zich dwaaslijk aan het geloof aan zoogenaamde wonderen over te geven. Want reeds dreigt een diepe nacht de onbevanging, verstandige aanschouwing des levens te omhullen; het ware godsdienstig geloof loopt gevaar in een blind bijgeloof te verzinken, en dagelijks vermeederen de stoffelijke offers welke van de lichtgeloovigen door sluwe bedriegers gevorderd worden.

Ten einde die kwaal te stuiten, hebben zoodanige wetenschappelijke mannen wie, in de eerste plaats, zulk een taak toekomt, nu eens door voorname minachting te weinig, dan weder door er te veel gewicht aan te hechten, te veel gedaan in beide gevallen hebben zij van een werkelijk practische behandeling der kwaal afgezien. Met verdriet vervult den schrijver onder anderen de waarneming, dat sommige wetenschappelijke onderzoekers, voor wie de dwaalleer van het modern bijgeloof in een vooraf bepaalde theorie, — bij voorbeeld in de bevestiging van een zoogenaamde *transcendental physik* (verhevene natuurkunde), of in het aannemen van een vierde *dimensie* (uitbreiding), of in de grensscheiding tusschen de bewuste en onbewuste werkzaamheid der ziel passen zou, — zich hierdoor tot een zwakke overhelling naar het modern bijgeloof laten voeren.

De Schrijver, bewust van de menschelijke onvolkomenheid, zal volstrekt niet loochenen dat er, zoowel in het leven der natuur als in dat van den mensch, nog vele ons niet bekende krachten en onopgehelderde verschijnselen kunnen

bestaan. Ter eere der menschelijke kennis en geestkracht kan men toch vol vertrouwen verwachten, dat alle nieuwe ontdekkingen en nasporingen, ook in de toekomst, in overeenstemming zullen zijn met de tot hiertoe verkregen wereld-aanschouwing.

Evenwel gaat de Schrijver van de onwrikbare grondstelling uit, dat men schijnbaar wonderbare voorvallen of gebeurtenissen, toch niet als nieuwe en voor de tegenwoordige zienswijze nog onbegrijpelijke feiten beoordeelen moet, zoo lang er nog middelen bestaan om die feiten tot bekende wetten terug te voeren en in hun natuurlijken samenhang met deze laatste te verklaren.

Als een poging in dien zin, dient deze onderneming, welke ook strekt om het eigenlijk wezen van de moderne schijnwonderen te onthullen. Hierbij is den Schrijver nuttig geweest een veelvuldige aanraking met kringen, die de nieuwe wonder-verschijnselen van nabij onderzoeken en in de wezenlijke openbaring er van een soort van levenstaak zien. Zoo kon de Schrijver onmiddellijk uit de levende bron van praktische aanschouwing en dagelijkschen arbeid putten, om zijn medemenschen een degelijken dienst te bewijzen. Natuurlijk heeft hij hierbij, ook onder anderen gepoogd, de zeer onvoldoende ophelderingen weer te geven — zooals die onlangs door zoogenaamde *anti-spiritisten* in geschriften en openlijke voordrachten beproefd zijn geworden, — zooveel mogelijk volledig te maken. Bijzonderlijk ook het schijnbaar wonder der gedachten-lezing tot zijn natuurlijke geedaante terug te voeren.

Hoeveel ook in den jongsten tijd over deze laatste kunstvaardigheid geschreven en van gedachten gewisseld is, heeft

men toch in alle des betreffende geschriften en verhandelingen, zoowel populaire als wetenschappelijke, slechts weinig bijgedragen om de onder de leeken bestaande valsche begrippen te bestrijden. Met de, in dit boek aangegeven hulpmiddelen in dit opzicht, wordt tegelijk voldaan aan talrijke, tot den Schrijver gerichte wenschen en opdrachten, en geeft hij zich gaarne aan de hoop over, dat zijne vrienden en allen die hem met hun vertrouwen vereerd hebben, in dit boekwerk de verwachte oplossing tot hunne bevrediging vinden zullen.

DE SCHRIJVER

BIJGELOOF EN SCHIJNWONDEREN.

Bijgeloof is even oud als de wereld sedert er menschen op leven, want geen volk bleef er vrij van, immers de aard van den mensch is nu eenmaal te gelooven, en waar wezenlijk geloof, deze volle overgave van het hart aan het goddelijke, niet wortelen wil, komt in zijne plaats het bijgeloof. En dat zou, om de laatste reden, slechts een vervanging, zoo men wil ook een noodzakelijke vrucht, van het twijfelend ongeloof zijn.

Maar in welk gemoed ooit het ongeloof toegang vindt, daar nestelt zich tegelijk zijn afstammeling, het valsch- of bijgeloof in. — Met oneindige vertakkingen omvat het bijgeloof alle pogingen van den menschenlijken geest, van de verhevenste denkbeelden af tot de meest gewone aanschouwingen des gemeenen levens. Zelfs de overtuiging van zijn nietigheid kan niet immer en in alle toestanden des levens den mensch tegen den invloed van het bijgeloof vrijwaren. Hoewel bestreden en vertreden, woekert het steeds opnieuw voort en zoekt, zoowel in tijden van barbaarschheid als in die van hoogere geestesbeschaving, zijn tooverkracht op het menschenlijk gemoed te bevestigen.

In de plaats der zedelijke vrijheid van den mensch stelt het bijgeloof een bepaalden invloed van bovennatuurlijkemachten, welke de mensch meent, door een of andere medewerking, gunstig voor zich te kunnen stemmen. Ook schijnt een onoverwinbaar verlangen het menschenlijk hart te dwingen een blik in de toekomst te willen werpen en er invloed op te verkrijgen

Zoo zoekt de mensch, bewust van zijn afhankelijkheid, in zijn samenstel vol van kracht en zwakheid, van onderzoeksneiging en lichtgeloovigheid, zeer natuurlijk de door hem vermeende hoogere wezens in den kring zijner plannen en hartstochten te trekken, om hen in zijn lot belang te doen stellen en van hen te verkrijgen, wat hem zelf door eigen kracht niet mogelijk is.

Door zulk een neiging bestuurd, vermoedt hij ook in de natuurlijke krachten en werking der dingen dien hem onbekenden en onzichtbaren invloed. Gedragen door het aantrekkelijke van het geheimzinnige en verschrikkelijke, zweeft hij tusschen het natuurlijke en bovennatuurlijke, ziet hij wonderbaars in het natuurlijke en natuurlijks in het wonderbare, zoodat zelfs bij de hoogste persoonlijke beschaving, geloof en ongeloof, natuurkennis en liefde voor het wonderbare zich dikwerf op zonderlinge wijze met elkander vermengen.

Alle geloof en ongeloof, alle waarheid en dwaling in de menschelijke voorstelling van verborgenheden, wonderwerken en bovennatuurlijke invloeden, hebben hun grond in het algemeen geloof aan hoogere wezens, dan de mensch. Wat tot grond van dit beginsel ligt, is nu eens het duister vermoeden, dan weder een duidelijk erkende aanneming, dat de zichtbare lichamelijke wereld met een onzichtbare goede of kwade geestenwereld in een geheimzinnigen samenhang is.

Even als goede geesten, zouden ook kwade geesten op onze aarde komen; zooals genen, hebben ook dezen invloed op de menschen; zij kunnen in en door menschen òf tot hun welzijn òf tot hun verderf strekken.

Dit geloof aan goede en kwade geesten heerschte niet alleen bij de Grieken en Romeinen, maar ook onder velerlei verscheidenheid bij de Egyptenaren, de Pheniziërs, de Perzen, Chaldeërs en andere volken. Zeer algemeen is nog heden ten dage bij de Groenlanders het geloof aan den machtigen invloed van goede en kwade geesten op de bewoners der aarde verspreid.

Wat anders bewijst nu zulk een verschijnsel dan eene, voor

het menschelijk aanzijn noodzakelijke behoefte, die ons tegelijk doet erkennen dat 's menschen innig leven niet in het lichamelijke, maar in het geestige wortelt. Derhalve schrijft ook de wilde alle hem onbegrijpelijke natuurverschijnselen aan den invloed van geesten toe. Reeds moet een hoogere trap bereikt zijn, waarop de mensch begint de natuurlijke oorzaken der voor hem wonderbare verschijnselen te ontdekken.

Ook bij minder in beschaving voortgeschreden volken is het bijgeloof veel sterker dan bij meer beschaafden. Wie kent niet de resultaten der wonderdoeners in het Oosten, der geestbezweerders in Abyssiniën, der Indische Fakiers en der Derwischen, die door hun goochelarijen het bijgeloof voeden.

Veel Derwischen en Fakiers bezitten bijzonder veel natuurkennis en daarop gegronde tooverkunsten.

Evenwel blijken, bij een nauwkeurig zaakkundig onderzoek, de grootste wonderdaden der Indische goochelaars veel minder van beteekenis dan zij ons door de nieuwste tijdingen van reizigers meêgedeeld worden.

De beschrijving door wetenschappelijke mannen gegeven, van de wonderen der Fakiers, hebben in den vorm waarin zij voorkomen, voor het onderzoek slechts weinig waarde. Wanneer de geleerden zelf over sommige vertooningen, bijvoorbeeld over het zichtbaar groeien van een, voor hun oogen door een Fakier in een bloempot gelegd zaad, hun hoogste verwondering te kennen geven, leveren zij hierdoor het bewijs, dat, zelfs natuurvorschers, zoodra hun een kleine goochelarij, die buiten het bereik hunner ervaring ligt, vertoond wordt, zich kunnen laten verblinden. Door zulke berichten wordt noch de verlichting noch het volk een dienst bewezen.

Integendeel, de uitdrukkelijke bevestiging van den geleerden berichtgever, dat hij bij onze Europeesche tooverkunstenaars niets dergelijks gezien heeft wat de, hem anders als eenvoudige en onwetende menschen voorgekomen, Fakiers vertoond hebben, moet bij de lezers slechts bijgeloovigen waan en de gedachten aan bovennatuurlijke verschijnselen opwekken of versterken,

Het blijkt hier, dat de goochelaar, die door den schrijver van het artikel aangeduid wordt, misschien in dit geval schranderder was dan de geleerde man der wetenschap.

Daar de tegenwoordige tooverkunst zich met alles bezig houdt wat op het gebied der wetenschap in alle vakken, en der uitvindingen als nieuw verschijnt, gebeurt het vaak dat geleerden, ervaren en bedreven in allerlei vakken van wetenschap, dikwerf de eenvoudigste vertooningen van goochelaars niet weten te verklaren en er toe bijdragen om het minder onderwezen volk zulk een vertooning als wonderwerk of als iets bovennatuurlijks te doen beschouwen.

Daarbij bestaat ook de mogelijkheid dat een onwetend, op de laagste sport van beschaving staand mensch, als goochelaar een wetenschappelijk gevormd persoon door zijne tooverkunsten weet te verblinden en te verbazen.

Zoo nu de vertegenwoordigers der wetenschap werkelijk licht willen verspreiden, mogen zij, in de eerste plaats, niet uit het oog verliezen dat vele tooververtooningen op geheimen berusten, welke de goochelaars of toovermannen voor geen prijs zouden willen verraden. Derhalve komt het er vooral op aan die tooverkunsten nauwkeurig te onderzoeken om er het geheim van te ontdekken.

In beschaafde landen is het geloof aan wonderen en tooverij niet zeer sterk meer, en de tooverkunst wordt als goochelkunst in den gezelschapskring tot amusement aangewend. De toeschouwer weet waarvoor hij de schijnbare wonderen te houden heeft en dat alle vertooningen op natuurlijke wetten gegrond zijn; zelfs wil hij zich niet de moeite geven achter het geheim er van te komen.

In Indië evenwel is het anders gesteld, daar worden de goochelaars, als hooger begaafde wezens aangezien, verrijkt met bovennatuurlijke kracht, en hunne begoochelende vertooningen zelfs door Europeesche natuurvorschers wel bewonderd, maar niet verklaard, noch er de eenvoudig natuurlijke oorzaken van aangewezen.

In een artikel van het tijdschrift »Rusland" (No. 4 van 1885) leest men dat het een Indischen goochelaar niet in de gedachte zou vallen, zijn' zoon een ander beroep te doen leeren dan het zijne, daar de vader zijn beroepsgeheimen wil vrijwaren en voor de familie behouden. Voorts wordt in dat artikel beweerd, dat de kunstvaardigheid der Indische tovenaars nooit door de beroemdste Europeesche goochelaars bereikt is geworden. Door deze uitspraak geeft de schrijver van dat artikel te kennen dat hij, om behoorlijk te kunnen oordeelen, zich met de magie nog niet genoegzaam bezig heeft gehouden. In een ander geval had hij het tegendeel kunnen en moeten zeggen. Hij voert bij voorbeeld aan, dat het gehele hulpmiddel van een Indischen goochelaar niets anders is dan een katoenen zak, dien hij overal meëdraagt en die dient om er zijn weinige gereedschappen en zijn muziekinstrument in te bergen. De zak van een Indischen goochelaar is namelijk voor hem hetzelfde wat voor den Europeeschen goochelaar de *Servante* (mechanisch tafeltje) is. Beide kunstenaars hebben noodzakelijk zulk een hulpmiddel nodig, om veranderde voorwerpen daarin te doen verdwijnen, andere daaruit te doen opkomen, weder andere daarin te verwisselen, die daarna voor de oogen der toeschouwers als veranderd schijnen.

Het muziekinstrument, dat bij een voorstelling van een Indischen goochelaar toch nooit bespeeld wordt, is voor hem hetzelfde wat voor den Europeeschen goochelaar de tooverstaf is. Beide stukken dienen eeniglijk, en bij passende gelegenheden, om, wanneer zij opgenomen worden, zekere voorwerpen voor de oogen der toeschouwers beter te kunnen verbergen.

Het eerste beschreven kunststuk, bestaat hierin, dat een, in een mand opgesloten, vooraf gebonden persoon, die geheel met een lijnwaad bedekt wordt, voor de oogen der toeschouwers verdwijnt — dat kunststuk had een verrassende uitwerking op den schrijver. Evenwel is het een der oudste kunststukken, welke de magie of tooverkunst heeft aan te

wijzen; het werd reeds jaren geleden door den beroemden clown Tom Belling in Renz's circus vertoond.

Als tweede wonder wordt gesproken van een bloempot, waarin een bevochtigd mango-zaadje gestoken werd. Na de eerste overdekking van den bloempot met een doek of laken was van het zaadje een boompje geworden; na de tweede bedekking bereikte het de dubbele grootte en verscheen na de derde bedekking met vruchten beladen. Dit nu is een tooverstuk, waarvan men tegenwoordig in Europa het toestel in iedere grooten winkel van goochelbenoodigheden vindt.

Het derde wonder wordt volgenderwijs geschilderd: »De man nam een kokosdop, die aan het eene einde afgezaagd was, en vulde dien met water. Op dat water legde hij een stukje kurk, waarin aan den eenen kant een kromme en aan den anderen kant twee rechte spelden staken, zoodat de kurk, wanneer zij dreef een Lilliputtische eend geelk. De kurk lag doodstil op het water en liet in de verste verte niet vermoeden welke tooverij er mogelijkwerwijs mee uitvoeren was. Nu nam de goochelaar, die er twee armlengten van verwijderd zat, een muziekinstrument uit den zak en begon een levendig deuntje te spelen. Weldra begon de eend van kurk in het water lustig te dansen en wel nauwkeurig op de maat der muziek.

»De dans hield aan tot de muziek ophield. Daarop gebod de goochelaar de eend een *salem*, een buiging te maken, wat de eend oogenblikkelijk deed. Vervolgens beval hij de zwemmende kurk onder water te duiken, en dit bevel werd even zoo oogenblikkelijk gehoorzaamd. Gedurende deze vertooring stond de kokosnoot bijna aan onze voeten, en de goochelaar zat niet alleen buiten het bereik er van, maar zijne handen werden ook met het bespelen van zijn muziekinstrument bezig gehouden.»

De verklaring van deze zoogenaamde wonderen, is zeer eenvoudig. Ik wil ze den lezer niet onthouden, opdat hij zien kan hoe licht de schrijver van het bewuste artikel te misleiden was.

In den bodem van den kokosdop waren op een afstand van vijf millimeter twee kleine gaatjes schuinisch naast elk-ander geboord, zoodat zij in het midden van den dop precies bijeenkwamen zonder dien geheel te doordringen. Maar aan de kurk was een lang hoofdhaar bevestigd welks einde door de gaatjes in den dop getrokken aan een knoop of iets anders van des goochelaars kleeding vastgemaakt werd. De kurk die de eend voorstelt, werd na de vulling van den kokosdop met water, er op gezet.

Nu verwijdt de tooverkunstenaar zich voldoende ver van de op den grond staande kokosnoot en zet zich er zoo ver van af neêr als het hoofdhaar toelaat. Dan neemt hij zijn muziekinstrument en houdt het derwijze in den mond dat het onder eind er van met het hart in aanraking is. Bij het bespelen legt hij er den pink van zijn linkerhand op en maakt nu met het instrument bewegingen welke zich aan de eend mededeelen en deze schijnen te doen dansen op de maat der muziek.

Wanneer de eend een buiging moet maken trekt hij zijn instrument een weinig tot zich, derhalve het haar een weinig aan, en de eend buigt zich omdat het haar voor aan de speld is geknoopt, die den hals van de eend moet voorstellen, waartegen de kurk zelf meer weerstand biedt en veroorzaakt dat slechts het voorste deel zich buigt.

Moet echter de eend tot op den bodem des waters onderduiken dan behoeft de kunstenaar het haar slechts sterker aan te trekken. Gewoonlijk wordt de eend geheel op den bodem der noot getrokken, en trekt men krachtig aan het haar, dan breekt het onder de eend in de gaatjes der noot, terwijl de eend naar de oppervlakte stijgt. Dit breken van het haar stelt den goochelaar instaat de eend uit het water te nemen en ze te laten onderzoeken.

Dat er een haar aan vast was, vermoedt niemand; ook de schrijver van het artikel vermoedde het waarschijnlijk niet, omdat men een haar op een afstand van 50 centimeter

nauwlijks zien kan, des te minder wanneer 't op den grond ligt.

Overigens vertoonen de Europeesche goochelaars iets dergelijks met het kunststuk der dansende sigaar in de wijnflesch.

Evenzoo eenvoudig laten zich al de kunststukken der Indische goochelaars verklaren. Hoe evenwel wetenschappelijk gevormde mannen aan dergelijke vertooningen een zoo groote en dikwerf valsche beteekenis kunnen geven, is schier onbegrijpelijk.

Toen in het jaar 1883 de Cingaleezen in den Zoölogischen tuin te Berlijn voorstellingen gaven, bestonden die uit de volgende goochelkunsten: het doen verdwijnen van een hoenderei, het bekerspel, het tooverkoord, dat men doorsnijdt en weder heel maakt, zoomede uit andere stukjes, waarvan men werktuigen in alle Neurenburger speelgoedwinkels vindt. Het eenige wat voor de goochelaars eenige bewondering opwekte, was de vlugheid en handigheid waarmede zij hunne lichte kunststukjes uitvoerden. Doch daar zij sinds hun kindsheid het beroep van goochelaar uitgeoefend hebben, is zulks licht verklaarbaar, maar kunnen zij zich toch niet gelijk stellen met een der beroemste Europeesche tooverkunstenaars, die 500—600 nummers op zijn programma weet aan te wijzen.

Toen de Cingaleesche goochelaarstroep later naar Hamburg vertrok, bleek het, na een nauwkeurig onderzoek, dat hun beroep zeer nietig en armzalig was. Schrijver dezes die deze menschen een bezoek gaf, vertoonde hun eenige stukken van moderne tooverkunst; maar zij konden zich er geen verklaring van geven en werd hij door hen als een wonderdoener aangegaapt, hoewel de hun vertoonde stukken van zeer gewone soort waren. Bij een voorstelling van den heer Willmann was zijn Cingaleesche leerling tegenwoordig, die sprakeloos van verbazing was toen hij hem uit een brieven tasch duiven, hoenders en zoo voorts te voorschijn zag halen.

Niet onvermeld mag ik laten dat de Indiërs in het uitvinden van tooverkunsten in verre na niet zoo uit-

uitstekend zijn als de roep hen nageeft: zij leeren veel meer van de Engelschen... Amerika en Engeland vormen de hoofdbron der nieuwste *tries* (goocheltoeren) voor alle spiritistische mediums van beroep, terwijl China voor Duitschland, Amerika Frankrijk en Engeland de beroepsbron is voor alles wat nieuw in de worstelkunst en gymnastiek voorkomt.

Daar nu speculatiegeesten winzucht bij alle volken heerschen is in den laatsten tijd een beroep ontstaan, dat, om geld te verdienen, op de dwaasheid der menschen berekend is. Dat beroep bestaat in de fabrikatie en den handel van mummiën van zeemeerminnen, aan wier bestaan nog geloofd werd in de vorige eeuw, en men gelooft er zelfs tegenwoordig nog min of meer aan; immers ziet men in winkelvensters van zekere groote stad, de mummie van een zeemeermin. Duizenden menschen zien die half visch, half vrouw-mummie en niemand twijfelt aan de echtheid van dat wezen; want men herkent de natuurlijke schubben van den visch en het verdroogde bovenlijf, dat duidelijk het hoofd vertoont met een gelaat als van een mensch; daar bij witte tanden, zelfs nog hoofdharen en voornamelijk de welgevormde armen met handen, van welke laatste nog de nagels behouden zijn. En die duizenden menschen vertellen aan andere duizenden wat zij gezien hebben, en zoo vindt het bijgeloof steeds meerder voedsel.

Maar dat in China deze mummiën gefabriceerd worden, vermoedt niemand en zegt ook niemand aan die duizenden, welke het hun vertoonde fabrikaat voor echt houden.

Trouwens is de kunstige vervaardiging dezer mummiën zoo bedriegelijk, dat het geoeffend oog van een geleerde aan de echtheid niet zou twijfelen. Voor het achterlijf wordt namelijk een visch genomen, van welken de kop op kunstige wijze is gescheiden en in de plaats daarvoor het bovenlijf van een vrouw, uit papier-maché vervaardigd, zoo kunstvaardig aangeengehecht dat men die samenvoeging van vrouw en visch niet kan bespeuren.

De wereld wil bedrogen zijn, waarbij bedriegers en zelf bedrogenen ijverig de hand leenen. Maar dat ook verstandelijk

ontwikkelde mannen hieraan deelnemen is, helaas! maar al te waar. En welke waarde kan het nu voor den lezer der werken van den geleerden Eduard von Hartmann hebben, wanneer deze in een artikel over het »Spiritisme" de ellendige vertooningen der Indische tovenaars als wonderen beschrijft?

Het »Spiritisme" van Hartmann mag, uit een wijsgeerig oogpunt beschouwd, een zekere beteekenis hebben, maar de positieve, minder geleerde, natuurlijke mensch, vindt zich daarbij niet bevredigd, daar hij er de rechte opvatting en voldoende verklaring van mist.

Welke waarde kan overigens een boek hebben dat over het Spiritisme handelt, als de schrijver reeds op een der eerste bladzijden verklaart, dat hij nooit een spiritistische zitting bijgewoond heeft, en zich slechts op de werken van andere geleerden beroepen moet.

Waarom heeft de schrijver niet den raad, dien hij anderen natuurverschers geeft, gevolgd en met een presdigitateur of goochelaar, die de kunststukken der mediums kent, een spiritische zitting bijgewoond, om den natuurlijke samenhang dier schijnbare wonderen beter te leeren kennen?

Nu legt men echter Hartmann's boek ter zijde zonder er een voldoende verklaring van het Spiritisme, wat zeker veel waard zou zijn geweest, ingevonden te hebben. Want het, sinds eenige tientallen van jaren tot ons onder den naam van Spiritisme overgekomen komediespel met tafeldans, geestklopperij en geestverschijningen is niets anders dan louter schurkerij. En toch, in weerwil van de veelvuldige ontmaskering der zoogenaamde mediums, konden de dweepzieke aanhangers der moderne dwaalleer, nog altijd niet van die bedriegerij overtuigd worden.

Het is vooraf reeds bewezen dat al de door de mediums vertoonde wonderen niet anders dan behendig uitgevoerde goochelaarskunsten zijn. Desniettemin bestaan er nog personen die zich verbeelden dat het bij de Spiritisten niet op natuurlijke wijze toegaat, hoewel zij, vooral in groote steden, de gelegenheid hebben verklaring te erlangen, en wel des te gemakkelijker wijl al-

daar magazijnen voorhanden zijn, waarin men toestellen voor de goochelkunst te koop vindt.

Te Londen bevindt zich zelfs een schouwburg, waar alle avonden twee goochelaars voorstellingen geven, die ten doel hebben om al de kluchten der mediums te verklaren, zij mogen Parker Slade, Stowe of Bastian heeten, die aan het volk willen wijsmaken, dat men, door hunne tusschenkomst, met de geesten in aanraking en verkeer kan komen.

Zulk een doel hebben echter de Spiritisten niet, zij hullen zich en hun mystieke handelingen in duisternis, en schrijven het menschelijk verstand een graad van geloovigheid toe, die op zich zelve reeds beleedigend is.

Zoolang een zoogenaamde medium nog niet ontmaskerd is, wordt hij als een echte geestenziener aangewezen; doch zoodra zijn bedriegerijen ontdekt zijn, als een „bedorven” medium die zijn kracht verloren heeft.

Zoo vindt het bijgeloof hetzij in Europa hetzij in Indië allereuwe uitbreiding. Noch de overheden verhinderen zulks, daar hun meestal de noodige zaakkennis ontbreekt, noch de mannen der wetenschap staan hier tegen op, omdat zij in den regel op dergelijke verschijnselen met minachting neêrzien.

Hoe verdienstelijk ook in den jongsten tijd de aangewende pogingen, om de zoogenaamde mediums te ontmaskeren zijn mogen, even gevaarlijk is het wanneer de „anti-spiritisten” van de waarheid afwijken. Bij dergelijken is nog meer opmerkzaamheid noodzakelijk dan bij de mediums, daar zij, meer dan dezen, het vertrouwen der toeschouwers genieten en er toch misbruik van maken; want zij schijnen bij het schier epidemisch geworden spiritisme, licht tot mysticisme over te hellen, terwijl zij, met het doel, om hun verdienstelijkheid, zoowel als om hun voordeelen te vergrooten, zich nog velerlei misleidingen veroorloven, bijzonder bij het vertoonen van nieuwe schijnwonderen.

Om de laatste reden dragen deze moderne wonderverklaarders tot het wezenlijk verlichten van het publiek niets bij, maar vermeederen slechts het getal der dwalingen.

Onder de moderne *schijnwonderen* waarmede de bestrijders van het Spiritisme aan hun optreden een zekere aantrekkelijkheid geven en tevens zichzelf met een soort van stralenkrans zoeken te omgeven, staat in de eerste plaats de zoogenaamde kunst van het *gedachtelezen*.

Hoewel zij ook aanvankelijk onbevangen toeschouwers konde verbazen, is die kunst toch gegrond op zeer natuurlijke verrichtingen en hulpmiddelen, wier geheime of verborgen aanwending immers een nuchteren blik in den samenhang tusschen oorzaak en werking, op het dwaalspoor kan brengen.

Evenals de moderne geestenleer, werd eenige jaren geleden het „gedachtelezen” uit Amerika naar Europa overgebracht. Zulks geschiedde door den bekwamen onderzoeker *Washington Irving Bishop*, die het eerst met de bewering optrad, dat hij zekere gedachten, welke daartoe aangewezen menschen op een voorwerp richtten, raden konde. Het gelukken zijner voorstellingen schreef hij toe aan een vermeende eigenaardige betrekking der vergaande geestige werking zijner hersenen op de hersenen dergenen met welken hij proeven nam.

Bishop voerde het eerst het kunststuk uit, om een speld, die op een of andere plaats door een daartoe bestemden persoon verborgen was geworden, te vinden, zoodra hij dien bewusten persoon bij de hand nam. Op dezelfde wijze kon hij de heimelijk door anderen opgeschreven getallen raden, en onder verscheidene, op een tafel uitgespreide voorwerpen, dat voorwerp vinden, ’t welk door een bepaald persoon gedacht was; voorts kon hij personen aanduiden, die in de afwezigheid van den gedachtenlezer bestemd werden om aangewezen te worden.

Hoe belangwekkend zulke voorstellingen ook schenen, trokken zij toch aanvankelijk slechts weinig de aandacht. Anders was het gesteld met den spiritistischen bedrieger *Harry Bastian* die onmaskerd werd door den aartshertog *Johann*.

Op diens aansporing vond in Weenen de eerste voorstelling van het gedachtelezen door den spiritist *Stuart Cumberland* plaats.

Hij werd in 1857 te Leicester geboren en zijn burgernaam was Charles Garver. Aan de Universiteit te Oxford bij het Staats-examen gedropen, gaf hij zich over aan het schrijven van novel-len in tijdschriften. Maar weldra werd Cumberland met het in Engeland wijd verspreide Spiritisme bekend, waarin hij veel belang stelde, als medium een ijverig deel aan de zittingen er van nemende.

In dienst van *Bishop* was hij in de gelegenheid waar te nemen dat het beroep van anti-spiritist veel meer opbracht en minder gevaarlijk was dan dat van spiritist, om welke reden hij het ondernam als anti-spiritist de wereld te bereizen, en als zoodanig wist hij allerwege veel belangstelling voor zijne vertooningen op te wekken.

In Hamburg had een zekere S. Abraham, die Cumberland had zien werken, als dilettant voorstellingen gegeven.

Na zijne voorstellingen bijgewoond te hebben, gaf ik hem te kennen, dat ik mij niet kon vrijwaren van den indruk als zou hij zijne vertooningen met door hem ingewijde personen uitvoeren. Hij scheen mij, na de hem deswege gedane vragen te willen ontwijken. Kort hierop leerde ik, in zijn gezelschap, een vijftien-twintigjarig jongman *Carl Faulhaber* kennen, diemij vertelde dat hij, aangespoord door de berichten omtrent Cumberland, diens voorstellingen nagebootst en daarin ten laatste een zekere vaardigheid verkregen had om als gedachtelezer en anti-spiritist te kunnen optreden.

Het gedachtelezen berustte niet, naar zijne meening, op een bijzonderen physischen aanleg of geschiktheid als die van Cumberland, maar op een nauwkeurige waarneming der werkzaamheid van de spieren bij menschen, waarbij evenwel de onwillekeurige spierbeweging niet in aanmerking mocht komen.

In zoover nu echter de willekeurige spierbeweging bij dergelijke proefnemingen buitengesloten moet worden, vermits anders misleiding en verblinding zou ontstaan, zoo gaf Faulhaber met zijn bewering het eerste raadsel zonder oplossing.

De daarbij aanwezigen waren overtuigd dat bij de uitvoering

der navolgende proefnemingen allerlei medehulp buitengesloten scheen. Was de verklaring van den gedachtelezer reeds zeer onwetenschappelijk en gebrekkig, zoo hadden de proefnemingen, welke Faulhaber nu voortbracht, nog een veel ongelukkiger afloop.

De drie eerste proefnemingen leverden geen resultaat op; eindelijk werd bij een persoon een verborgen speld gevonden. Na een, een eeuwig schijnenden tijd, gelukte een andere proefneming, namelijk het vinden, van een dame, welke een der heeren zich gedacht had in het gezelschap. Op dezelfde wijze gelukte eindelijk ook het vinden van een getal, dat door eenige heeren samengesteld was.

Over het algemeen genomen, verlieten echter al de aanwezenden onvoldaan het lokaal.

Door de pers werd toen opgemerkt, dat de heer Faulhaber zeer juist in de gedachten der toeschouwers gelezen had, namelijk, dat hij door het immer mislukken zijner proefnemingen bij hen een zeer onaangename indruk had voortgebracht.

Wat mij betreft, het gevolg was dat ik geen waarde meer aan het gedachtelezen hechtte, vermits ik het doel er van niet kon inzien.

Later, bij een bezoek dat de heer Abraham mij gaf, toonde hij zich bereid, om zijn kunstvaardigheid te bewijzen, door oogenblikkelijk eenige proeven uit te voeren. Zoo vond hij werkelijk onder verscheidene, door mij op een tafel gelegde voorwerpen het door mij gedachte; voorts wees hij mij, na een kort rondgaan in mijne vertrekken, een zaak aan, welke ik gedacht had, en wel, zonder dat hij vooraf in de kamer was geweest waarin zij zich bevond.

Ik had alzoo het bewijs dat de gedachtelezer geen gelegenheid gevonden had, om een, uit onvoorzichtigheid op het voorwerp geworpen blik op te vangen en daardoor de richting te erkennen, welke hij nemen moest.

Evenwel was mijn twijfel hierdoor niet vernietigd, en bleef ik bij de meening, dat hierbij, als zoo vaak in het leven, het

toeval zijn rol speelde. Toen echter de heer Abraham in tegenwoordigheid van geneesheeren en geleerden even gevolgrijk zijn proefnemingen uitvoerde, moest ik gelooven dat zijn bewering gegrond was, als voelde hij de minste beweging, die aan de hand van den gevoerden persoon ontstond, zoodra deze in de nabijheid van het bewuste voorwerp kwam.

Men drong bij den heer Abraham aan een openbare voorstelling te geven. Daar evenwel de toeren van het „gedachtelezen” elkander tamelijk gelijken en voor den toeschouwer te eentonig zijn, besloot hij aan de voorstelling een stuk toe te voegen, dat stellig de opmerkzaamheid zou gaande maken.

Ik had in gemeenschap met een vijftigtal heeren het medium *Emil Schraps* ontmaskerd, en was nu in staat het bewijs te leveren, dat men al de vertooningen, welke het bewuste medium voorwendde met behulp van geesten uitte voeren, op volkomen natuurlijke wijs volbrengen kan.

Het door hem vertoonde kunststuk der »Binding”, iets dat aanvankelijk aan iedereen onmogelijk schijnt, lag plotseling duidelijk en helder voor mij, nadat ik het kleine geheim doorgrond had.

Op mijn verlangen, noodigde de heer Abraham omstreeks zeventig personen, waaronder een aantal spiritisten, op een bijzondere soirée, op welke zijne vertooningen goed slaagden. De nederlaag welke de spiritisten bij die gelegenheid ondergingen, maakte zijn naam algemeen bekend.

Ik leerde hem het »bind-geheim” en bond hem, onder het toezicht van een vertrouwde commissie, met de grootstenaauwkeurigheid, zooals ik het medium Schraps gebonden had, die zich uit zijn strikken niet bevrijden kon. Eerst na verloop van drie weken, bood Abraham zich aan te bewijzen, dat hij zich thans uit de banden bevrijden kon, waardoor bij mij de gedachte ontstond, dat een mensch zoo iets kon uitvoeren zonder de hulp van geesten, wanneer hij slechts den tijd had zich hierin te oefenen.

Nu heeft Abraham bewezen, dat hij door oefening het hierin

verder heeft gebracht dan het genoemde medium. Wat Cumberland in dit vak vertoont is niet te vergelijken met datgene wat Abraham thans voorstelt. Wat het gedachtelezen betreft, staat Abraham, ten minste met den eerstgenoemde, op gelijken voet.

Bij het gedachtelezen volgde *Abraham* mijn raad om zoo niet geheel, dan toch zooveel mogelijk eerlijk te zijn, en heb ik bemerkt dat hij bij het gedachte-lezen veel eerlijker dan *Cumberland* tegenover het publiek optrad.

Het is stellig dat het gedachte-lezen zoo uitgevoerd wordt als de vertooners het verklaren, evenwel is het bewezen dat deze vertooningen beperkt zijn en wel wanneer de kunstenaar ze in een groote zaal voor een aanzienlijke menigte uitvoert. In een klein gezelschap is het licht één voorwerp onder vele anderen te vinden, of een persoon aan te wijzen aan wien een ander gedacht heeft.

Professor Preyer gaf onlangs een zeer belangrijk geschrift uit, over de onwillekeurige spierbewegingen bij dieren en pas geboren kinderen, welke bewegingen hij ook bij volwassen menschen, gedurende een schijnbare spierrust, met zeer fijne instrumenten had kunnen waarnemen, wat hem tot praktische proefnemingen in het gedachtelezen bracht.

Hij nam drie of vier verschillende soorten van onwillekeurige en onbewuste spierbewegingen waar. Alle plaatsens van het menschelijk lichaam vertoonen, eenigszins naar polsslagen gelijkende, met hartkloppingen overeenkomende, golvingen. Zoo was hij instaat bijv. het kloppen van den vingernagel en daarbij de vermindering der werkzaamheid des harten, door middel van een gevoelige gasvlam ver zichtbaar, en door middel van de telefoon hoorbaar te maken.

Tweedens vertoonen zich aan de, op zich zelve staande plaatsens des lichaams een op- en neêrgaan der spieren, dat met de ademhaling samengaat.

Vervolgens zijn er andere onwillekeurige spierbewegingen welke veroorzaakt worden door velerlei opwekkings-oorzaken, bijv. de bewegingen welke duidelijk zichtbaar worden, wanneer

men met vrijen arm een glas water tusschen duimen en wijsvinger houdt. De watervlakte in het glas is nooit in stilstand en wel het minst wanneer men met de grootste inspanning poogt, rustig te blijven. Bijzonder ontstaan, door een levendige verbeelding, onbewust veroorzaakte, onwillekeurige bewegingen en deze maken het gedachtelezen mogelijk. Op grond van talrijke genomen proefnemingen op zich zelve en anderen verzekert Preyer dat eeniglijk het waarnemen van dergelijke onwillekeurige spierbewegingen den gedachtelezer bestuurt.

Men blinddoekt hem en hij moet dengene, die zich een zekere bepaalde voorstelling van een, door zijn in den hoogsten graad gespannen geest gekozen, voorwerp heeft gemaakt, daarheen voeren waar het gedachte voorwerp zich bevindt, en het grijpen. Waarop het hier voornamelijk aankomt, is het aanraken van een beweeglijk lichaamsdeel, zoomede een zeer groote inspanning der opmerkzaamheid van den geblinddoekte. Hij moet namelijk aan niets anders denken dan aan het ontbreken en ontstaan van onwillekeurige spierbewegingen. Deze worden, ook wanneer zij zeer zwak zijn, door gevoelige personen licht waargenomen. Zoodanige, in vele gevallen volstrekt niet zwakke, maar duidelijk waarneembare bewegingen der hand en van den geheelen onderarm ontstaan zeer licht bij onbevangingen, wanneer zij op de plaats komen, waar het voorwerp, hetwelk hun voorstellingswerkzaamheid geheel vervult, zich bevindt.

Preyer beweert, dat de spierbeweging van den gevoerde voor den gedachtelezer als zij verkeerdt gaat, duidelijk als stremming of, als zij goed gaat, als een begunstiging van de »besturing» gevoeld wordt, zoodat werkelijk de gedachtelezer degene is die geleid wordt.

Er behoort in allen geval een zekere routine, zekerheid, stoutmoedigheid toe, om als gedachtelezer in 't openbaar optetreden. Al deze hoedanigheden vereenigen zich bij *Cumberland*.

Abraham, sinds zijn openlijk optreden onder den naam van *Bellini* bekend, nam reeds bij den aanvang *Cumberland* tot model, en wendde, wetende dat de toeschouwers liever vermaakt

dan onderwezen willen worden, dezelfde kunstgrepen als die van eerstgenoemde aan.

Cumberland heeft hiermede in *Abraham* Bellini een mededinger gevonden, met wien hij te rekenen had. In 1834 zocht hij te Hamburg hem, ter zake van het gedachtenlezen, verdacht te maken en ver beneden zich te stellen.

Op zekeren avond beproefde hij met veel praalvertoon zijn laatste stukken zooals de wonderen van den „geestenzak” en de „onstoffelijk gemaakte geesten” voor te stellen. Men verwachtte iets buitengewoons te zien, zelfs spiritisten waren gekomen als toeschouwers. De eindelijk onder de bescherming der duisternis onlichamelijk gemaakte geesten verschenen ondertusschen als een zeer armzalige vertooning die uit gewone en lang bekende kunstgrepen bestond, dezelfde als die gewone goochelaars aanwenden.

Cumberland wil niettemin als een bestrijder van het spiritisme, en wel uit een ernstig oogpunt, namelijk de volksverlichting, beschouwd zijn. En toch stelt hij door middel van „onthulling der nieuwste verschijnselen op spiritistisch gebied” het publiek dergelijke verschijnselen voor op eene wijze, welke ieder medium versmaden zou en die reeds menige goochelaar beter uitgevoerd heeft.

In iets overtreft hij in allen geval menigen goochelaar. Hij kan namelijk zekere klopgeluiden, zooals die zoogenaamde mediums door middel hunner teenen voortbrengen, doen ontstaan, en deze geluiden zijn zoo sterk dat men ze in groote zalen hooren kan. Doch *Cumberland* staat in deze kunstvaardigheid niet alleen. Zijn hoofdverdienste zou zijn zijne ontdekking, dat men in de duisternis niet in staat is de richting aan te wijzen, vanwaar een door hem voortgebracht geraas komt. Door overtuigende proefnemingen leverde hij het bewijs en ontmaskerde hierdoor volkomen de „geestklopperij”.

Maar ook de verdienste wegens deze ontdekking kan hij zich niet alleen toeëigenen, daar zij reeds jaren geleden in Amerika is gedaan door een medium, *Truesdell* genaamd.

Eenige dagen na *Cumberland*'s optreden te Hamburg beant-

woordde *Jacoby* een uitnoodiging naar Rostock en nu bleek het dat Cumberland dezelfde goochelaarskunsten te Hamburg had uitgevoerd als die welke *Jacoby* eenige dagen te voren had verklaard.

Wij sluiten hiermede onze beschouwingen over de nieuwste onderzoekingen van valsche wonderen en gaan nu tot de zaak zelve over, namelijk een nauwkeurig onderzoek van de verschillende nieuwe schijnwonderen. Als overgang diene deze opmerking, dat in alle schijnwonderen, waarvoor wij de zoogenaamde moderne wonderen te houden hebben, de grond van het geheimzinnige, hetwelk zekere verschijnselen wonderbaar doet voorkomen, geheel en al licht in de opzettelijke misleiding van den voorsteller, die den helderen geestigen blik van den toeschouwer in den noodwendigen samenhang, dikwerf met behulp van allerlei uiterlijk poppenspel, op een dwaalspoor brengt. Ander tijds is echter de grond niet minder aan de onvolkomenheid van de menschelijke zintuigen toetescrijven, die, bij hunne waarneming door de aangevoerde voorwerpen gehinderd, misleid worden. Vermits nu de zintuigen van den mensch de onbetwiste kanalen zijn, door welke alle indrukken op de ziel bewerkt worden, zoo willen wij onze verhandeling over de moderne wonderen met eenige beschouwingen over het zoogenaamde zinsbedrog beginnen.

ZINSBEDROG.

Zoals alle menschelijke krachten, hebben ook de mensche-lijke geestorganen bepaalde grenzen. Hun verrichtingen zijn buitendien bij alle menschen geheel verschillend. Bestendige oefening en gewoonten, zoo als zekere beroepswerkzaamheden ten aanzien van enkele zintuigen vereischen, dragen dan ook bij om die verscheidenheid te vergrooten. Maar ook onder de gezellen van dezelfde werkinrichting vertoonen gelijkmatig ge-oefende zintuigen dikwerf verschillende verrichtingen. Bijvoor-beeld sterrekundigen, die den gang eener zonsverduistering tegelijkertijd op dezelfde plaats waarnemen, zullen evenwel in hunne berekening van elkander verschillen.

Zulks is te begrijpen, daar onze zintuigen even zoo onvol-komen zijn als de menschelijke begaafdheden en hoedanigheden, en licht aan vergissing blootgesteld, bijzonderlijk wanneer hare werkkraft in ongewone toestanden aangewend wordt.

Van alle zintuigen is het gezicht het meest werkzame en in wakenden toestand schier onafgebroken bewust of onbewust. 't Is derhalve niet te verwonderen, dat het op de andere zintui- gen een zekeren invloed heeft, die zich bijv. hierdoor open- baart, dat wij met gesloten oogen, of ook in de duisternis, som- mige indrukken der zintuigen minder bepaald en scherp, dan bij open oogen ontvangen.

Cumberland heeft, zooals reeds in de inleiding is gezegd geworden, op de licht mogelijke misleiding van het gehoor ge- wezen, door te bewijzen, dat men, geblinddoekt, niet in staat is

nauwkeurig te zeggen, van welke zijde een geraas komt, 't welk door hem veroorzaakt is. Het spreekt van zelf dat de kunstvertoonster niet door zijne stem of door vragen verraden mag, waar hij staat; ook wordt bij de vertooningen de vloer met een tapijt bedekt, om de voetstappen van den uitvoerder genoegzaam te dempen.

Om de misleiding te voltooien is het zaak dat de uitvoerder om alle latere anmerkingen te voorkomen, den persoon verzoekt, bij elk geraas, eenvoudig met de hand de richting aan te duiden vanwaar hij geloofde den klank te hooren.

Plaats de uitvoerder zich achter den persoon en brengt hij den klank boven diens hoofd voort, dan zal deze nu eens rechts dan links wijzen. Wanneer het geraas op slechts een hand breedte van het gezicht verwijderd, veroorzaakt wordt, dan wijst de persoon gewoonlijk voor zich op den grond, en wanneer men het geluid in den nabijheid der knie veroorzaakt dan wijst in den regel, de persoon naar de tegenoverstelde richting. De misleiding is volkomen en er wordt veel gebruik van gemaakt door de mediums, om door klopgeluiden de gediensstige geesten opteroepen.

Als een voorbeeld van misleiding van het zintuig des gezichts diene de bekende ondervinding dat in een stilstaanden spoortrein wanneer op de naaste rails een andere trein voorbij stoomt, men meestal den indruk heeft als of de trein waarin men is voortrijdt, en de andere stil staat. Omgekeerd is de misleiding ten aanzien der beweging van de aarde om de zon; deze laatste schijnt zich te bewegen, daar wij op de aarde als geboeid haar voortschrijden niet waarnemen.

Bij het eenvoudig beschouwen van een stroomend water, hebben velen de gewaarwording als of zij zelf en haar naaste omgeving, bijv. de brug waarop zij staan, zich tegen de richting in van de strooming des waters bewegen. Hier werkt de aantrekking van het zintuig des gezichts mede op het algemeen gevoelsvermogen. Nog merkbaarder wordt de uitwerking, wanneer men achterwaarts in een spoorwagen zittend, de oogen sluit, en dan voorwaarts meent te rijden, en men een

ZINSBEDROG.

Zoals alle menschelijke krachten, hebben ook de menschelijke geestorganen bepaalde grenzen. Hun verrichtingen zijn buitendien bij alle menschen geheel verschillend. Bestendige oefening en gewoonten, zoo als zekere beroepswerkzaamheden ten aanzien van enkele zintuigen vereischen, dragen dan ook bij om die verscheidenheid te vergrooten. Maar ook onder de gezellen van dezelfde werkinrichting vertoonen gelijkmatig geëfende zintuigen dikwerf verschillende verrichtingen. Bijvoorbeeld sterrekundigen, die den gang eener zonsverduistering tegelijkertijd op dezelfde plaats waarnemen, zullen evenwel in hunne berekening van elkander verschillen.

Zulks is te begrijpen, daar onze zintuigen even zoo onvolkomen zijn als de menschelijke begaafdheden en hoedanigheden, en licht aan vergissing blootgesteld, bijzonderlijk wanneer hare werkkraft in ongewone toestanden aangewend wordt.

Van alle zintuigen is het gezicht het meest werkzame en in wakenden toestand schier onafgebroken bewust of onbewust. 't Is derhalve niet te verwonderen, dat het op de andere zintuigen een zekeren invloed heeft, die zich bijv. hierdoor openbaart, dat wij met gesloten oogen, of ook in de duisternis, sommige indrukken der zintuigen minder bepaald en scherp, dan bij open oogen ontvangen.

Cumberland heeft, zooals reeds in de inleiding is gezegd geworden, op de licht mogelijke misleiding van het gehoor gewezen, door te bewijzen, dat men, geblinddoekt, niet in staat is

nauwkeurig te zeggen, van welke zijde een geraas komt, 't welk door hem veroorzaakt is. Het spreekt van zelf dat de kunstvertoonster niet door zijne stem of door vragen verraden mag, waar hij staat; ook wordt bij de vertooningen de vloer met een tapijt bedekt, om de voetstappen van den uitvoerder genoegzaam te dempen.

Om de misleiding te voltooien is het zaak dat de uitvoerder om alle latere anmerkingen te voorkomen, den persoon verzoekt, bij elk geraas, eenvoudig met de hand de richting aan te duiden vanwaar hij geloofde den klank te hooren.

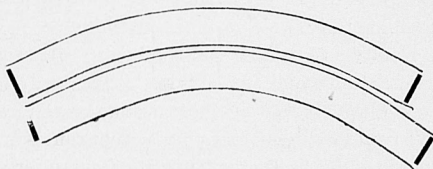
Plaats de uitvoerder zich achter den persoon en brengt hij den klank boven diens hoofd voort, dan zal deze nu eens rechts dan links wijzen. Wanneer het geraas op slechts een hand breedte van het gezicht verwijderd, veroorzaakt wordt, dan wijst de persoon gewoonlijk voor zich op den grond, en wanneer men het geluid in den nabijheid der knie veroorzaakt dan wijst in den regel, de persoon naar de tegenoverstelde richting. De misleiding is volkomen en er wordt veel gebruik van gemaakt door de mediums, om door klopgeluiden de gediensstige geesten opteroepen.

Als een voorbeeld van misleiding van het zintuig des gezichts diene de bekende ondervinding dat in een stilstaanden spoortrein wanneer op de naaste rails een andere trein voorbij stoomt, men meestal den indruk heeft als of de trein waarin men is voortschrijdt, en de andere stil staat. Omgekeerd is de misleiding ten aanzien der beweging van de aarde om de zon; deze laatste schijnt zich te bewegen, daar wij op de aarde als geboeid haar voortschrijden niet waarnemen.

Bij het eenvoudig beschouwen van een stroomend water, hebben velen de gewaarwording als of zij zelf en haar naaste omgeving, bijv. de brug waarop zij staan, zich tegen de richting in van de strooming des waters bewegen. Hier werkt de aantrekking van het zintuig des gezichts mede op het algemeen gevoelsvermogen. Nog merkbaarder wordt de uitwerking, wanneer men achterwaarts in een spoorwagen zittend, de oogen sluit, en dan voorwaarts meent te rijden, en men een

gevoel heeft, als bewoog zich de trein in de richting waarheen men het gezicht gewend heeft. Wordt hierbij het gevoel misleidt, in sommige omstandigheden houdt het geheel op. Bijvoorbeeld: iemand neemt een stortbad en geeft door uitroepen de koude, welke hij gevoelt, te kennen; maar doet men hem nu op een of andere wijze schrikken, dan wordt hij rustig onder het stortbad, zonder er de uitwerking van te bespeuren. Ik heb meermalen de proef hiervan genomen en waargenomen dat de betreffende persoon, na te hebben gezien, dat men slechts met hem gekscheerde, weer rustig onder het stortbad ging en zelfs zonder er zich zoo gevoelig voor te betoonen.

Hoe het oog zich nog door zekere indrukken van het gezicht laat bedriegen, kan door eenige handtastelijke voorbeelden aangetoond worden.

Van de beide hier afgebeelde bogen schijnt, bij den eersten blik; de onderste merkbaar langer dan de bovenste. Evenwel hebben beide dezelfde uitbreiding, waarvan men zich licht overtuigen kan. Men behoeft slechts iederen boog op een stuk papier over te brengen en deze stukken uit te snijden. Legt men nu het eene uitgesnedene op het andere, dan dekken beide elkander. Hetzelfde ontstaat ook op omgekeerde wijs wanneer men uit een dubbel papier twee elkander nauwkeurig bedekkende bogen snijdt, welke men vervolgens in de hierboven afgebeelde ligging brengt.

Ieder der twee gelijke bogen heeft boven een langere en onder een kortere grenslijn. Maar het tweede stuk wordt derwijze onder het eerste gelegd dat zijn bovenste *langere* grenslijn van hetzelfde punt links begint te loopen, waarmede de beneden

kleinere grenslijn van het eerstestuk begint. Derhalve moet het geheele tweede stuk zich naar rechts verder dan het eerste uitstrekken. De blik vat evenwel niet de afzonderlijke van elkander gescheiden grenslijnen, maar al de vlakke stukken en verwacht nu het gelijkmatig uitloopen, terwijl de blik, door den indruk, van het recht en vooruitspringende eindstuk aangetrokken, het niet gelijkmatig begin onopgemerkt laat. Deze vluchtigheid van het geestig ziensvermogen werkt terug op den zinnelijken indruk, voert het oog tot een onjuiste opvatting en veroorzaakt zinsbedrog.

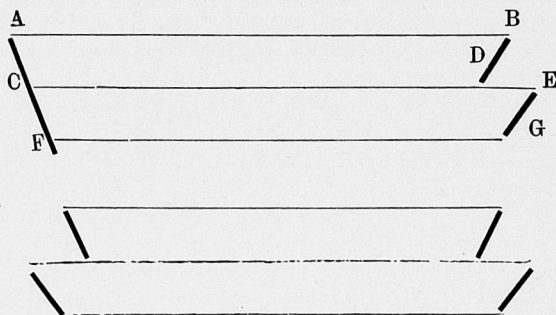
Praktischer uitgedrukt, kan men zeggen :

De even groote bogen hebben als geheele vlakten links een verschillenden aanvang, waarvoor zij ook rechts afwijkend uit moeten loopen; bij de onbewuste schatting hunner lengte, door den inwendigen geestigen blik, neemt deze wel het voor het zinnelijk oog meer vooruitkomende rechts waar, maar niet de minder zichtbare afwijking in den toestand links

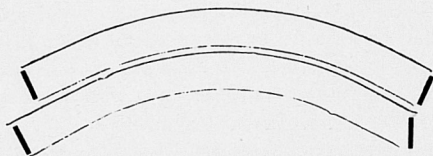
Legt men voorts de bogen zoo aan elkander, dat de eindpunten der beide korterelijken links en rechts samenvallen, dan verdwijnt terstond de verschillende opvatting tusschen den geestigen blik en het zinnelijke oog; men erkent onmiddellijk de volkomene gelijkheid. Ook teekent zich het onderscheid tusschen geestige en zinnelijke zienskracht scherp af in het geval, wanneer men rechte lijnige vlaktestukken (A B C D en C E F G zie blz. 32) samenvoegt, omdat het menschelijke oog gewoon is rechte lijnen nauwkeuriger dan kromme te volgen en de uitbreiding er van zekerder te schatten.

Men gevoelt hier zeer spoedig de oorzaak van het zinsbedrog, namelijk dat de beide stukken in hunne ligging niet zoo gelijkmatig in hun loop zijn als in de volgende teekening.

Over het algemeen genomen is onseenvoudig voorbeeld in zoverre leerzaam omdat we er uit den diepliggenden samenhang tusschen uit- en inwendige kracht der zintuigen begrijpen en het juist waardeeren, dat de uiterlijke zinnen, door vluchtigheid en verkeerde opvatting der inwendige zintuigen, vaak op eendwaalspoor brengen.

In deze, meer dan men gelooft, voorkomende verschijnselen, ligt de wezenlijke grond der zoo gemakkelijke misleiding van den mensch en der overal verspreide lichtgeloovigheid, die de oordeel miskennende en niet scherp opmerkende menigte, op zinsbedrog berekende vertooningen, als wonderen doet beschouwen.

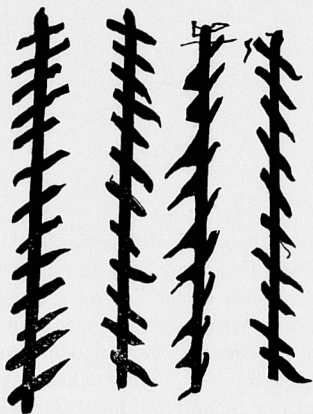

Nog duidelijker schijnt het wanneer men zich den tweeden boog een weinig korter voorstelt maar zoo, dat die onder den eersten gelegd, nog altijd links zich zichtbaar uitstrekt.

Men kan dan vragen welk stuk grooter is en vervolgens door het bedekken van beide stukken bewijzen, dat het bovenste nog iets langer is dan het onderste.

Worden verscheidene gelijklopende (paralellen) lijnen door vele anderschuins doorsneden, dan schijnt het voor't zinnelijk oog

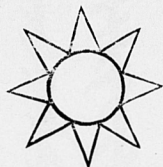
alsof iedere twee lijnen zich van haar parallele richting naar die zijde verwijderden, waar de elkaâr kruizende (hier kleinere rechte lijnen tegen elkaâr inloopen.

Omtrent de oorzaak van deze, door professor Zöllner in 't jaar 1860 op een staal van een tapijt waargenomen gezichtsbe-goocheling zijn menigvuldige verklaringen beproefd. Vermoe-delijk worden wij hiergeleid tot een verkeerde zienswijze door de kleine schuine dwarslijntjes, die, tengevolge harer dichtaaneen-gedrongen menigte het zinlijk oog verwarren en den alge-meenen blik op de lange parallellen in zijn eenzijdige opvatting storend onderbreken. Houdt men echter de oppervlakte der tee-kening ter hoogte van de borst, zoodat men de lange parallellen recht van boven naar onder volgen kan, dan treedt de bedricge-lijke invloed der kleine schuinsche lijnen terug en de gelijke loop der lange en dikkere komt duidelijk te voorschijn.

De wezenlijke oorzaak der vulling van de zoogenaamde blinde vlek bij gewone gezichts-indrukken vinden we deels in de onopmerkzaamheid bij het onbepaald zien, deels ook in de

omstandigheid, dat we van onze teederste jeugd af, door onbewuste inductie-gevolgtrekkingen, het richtig zien leeren en ons er onafgebroken in oefenen, derhalve hier het in't gezichtsveld ontbrekende, in onze verbeelding aanvullen.

Indien de vulling der blinde vlek gezichtsbedrog en fantastische beelden veroorzaken kan, die aan het voorwerp dat wij zien ontbreken, zoo kan anderzijds de fysieke diepte of de verstrooidheid van onze waarneming ons zoo zeer van de omgeving aftrekken dat wij, in weerwil van onze open oogen, niet zien. Het is ook mogelijk dat wij bij het »changeeren» der goochelaars, ondanks de grootste oplettendheid, de snelle beweging der geworpen wordende voorwerpen niet waarnemen; de indruk van het licht is daarbij op ons netvlies zoo kortstondig, dat eenig lichtgevoel zich niet ontwikkelen kan.

Hoe langer het licht op het netvlies werkt, des te duidelijker en des te langer houdt een opgenomen figuur er op stand, daar de vlieshuid als een fotografische toestel het ontvangen beeld wedergeeft, zoodra men beide oogen sluit. Beschouwt men nu ongeveer een halve minuut lang en strak de hier afgebeeldster en houdt men daarbij onafgewend den blik gevestigd op het middenpunt, dan zal men de figuur der ster betrekkelijk vergroot zien, wanneer men plotseling den blik naar een heldere vlakte, bij voorbeeld naar het plafond of naar den helderen hemel wendt, en daar rustig op één punt staart. Nog duidelijker komt de ster te voorschijn, wanneer men de lamp uitdooft, zoo dat de kamer duister is.

De wet die dit zinsbedrog ten gronde licht, werd vroeger-

dikwerf door de spiritisten aangewend, en wel ten tijde toen de zoogenaamde geestenkast nog op hun programma stond. Het medium liet zich de beide handen op den rug binden en zette zich op een stoel in de vooraf nauwkeurig onderzochte kast, wier deur een gat van omstreeks 20 centimeter doorsnede had. Nu nam iemand voor deze gesloten deur plaats en had zijn blik bestendig op het tegenover zijnde kleine venster te richten, voor welk venster het medium beweerde in eigen persoon voorbij te zweven. Alle andere personen moesten gedurende de voorstelling de kamer verlaten om niet te hinderen; want, naar de meening van het medium, had degene die voor de kastdeur zat gelegenheid genoeg om toe te zien, dat de medium in de kast zich werkeloos hield en geen bedrog kon uitvoeren.

Na eenigen tijd nochtans, nam het medium een uit bordpapier gesneden figuur en voerde die door het gat der kastdeur voorbij het gezicht van den daar buiten zittenden persoon, om ze daarna weer in te nemen. Daarna werd door kloppen den misleiden persoon vanwege de »geesten" aangekondigd dat het medium weder op zijne plaats terug was.

Het medium werd nu in tegenwoordigheid van al de in de kamer teruggekeerde toeschouwers uit zijn geestverrukkings-toestand gewekt en van zijn banden bevrijd; de voor de kast zoo lang gezetene bevestigde dat hij werkelijk op klaarlichten dag een gedaante voorbij het venster had zien zweven.

Een bewijs hoe licht het zintuig van het gevoel misleid kan worden zal het volgende leeren:

Men blinddoekt iemand, doet hem op een stoel plaats nemen, de knieën dicht bijeen houden en daarop de handen leggen. Vervolgens neemt men dicht voor hem plaats, zet den persoon een lichten bordpapieren krans op het hoofd en legt de beide handen op de zijnen. Na een poos neemt men zijn handen weder van de zijnen weg en legt den wijsvinger benevens den middenvinger van de rechterhand op de linkerhand van den geblinddoekte, en den ringvinger en de pink op diens linkerhand. Men heeft dus de

linkerhand vrij, maar de geblinddoekte meent dat hij nog de beide handen van den wondervertoonster voelt. Vraagt deze nu of de geblinddoekte het voor mogelijk houdt dat hij den krans van zijn hoofd neemt zonder van stelling te veranderen en zonder zijne handen van die van den geblinddoekte te verwijderen, dan zal deze daarop neen antwoorden. De wondervertoonster neemt ondertusschen met zijn vrije linkerhand zacht den krans van het hoofd, werpt hem over zijn linkerarm en beproeft tegelijkertijd de beide handen van den geblinddoekte te vatten. Deze grijpt de hem toegestoken handen van den wonderdoener, die zoo ze gegrepen zijn den krans van zijn arm onmerkbaar op dien van den persoon laat glijden. Eindelijk neemt men dezen den doek van voor de oogen en hij zal nu verstomd zijn den krans, dien hij nog altijd op zijn hoofd geloofde, aan zijn arm te zien.

Een nieuw kunststuk, namelijk dat om het *gehoor* te misleiden, is door Emil Schraps vertoond geworden. Het medium neemt plaats op een stoel in een donkere zijkamer, die van de zittingszaal gescheiden is door een portaal. Hij brengt zich in den toestand van geestvervoering, waarop het licht in de zittingszaal uitgedoofd wordt. Na weinige oogenblikken hoort men den geesten van Schraps het op den grond staand speeluurwerk opwinden, het spelend in de kamer bewegen en ten slotte zelfs zich er mede door de wanden der gesloten kamer naar verwijderde vertrekken begeven, vervolgens hoort men hem terugkeeren en de muren doordringen zonder eenig gat achter te laten. De toeschouwers hooren duidelijk de muziek van het speelwerk zich meer en meer verwijderen, en als het weder nadert langzamerhand luider worden. Zeer dikwijls komt het horloge zelfs door den deurvoorhang in de vergaderzaal gevlogen of vliegt ook wel een of ander van het gezelschap dicht voorbij het oor.

Dat, door geesten, zooals wordt voorgegeven, uitgevoerde wonder, is zeer eenvoudig te verklaren. De mediums verzinnen immer nieuwe bedriegerijen, want door eerlijke goochelaars doorgrond, geven zij de eerste op, om ze door nieuwe, minder bekende stukken te vervangen.

Hoe het nu met het vliegende speelhorloge gesteld is, kan het volgende verklaren :

Nadat de beide kamers verdonkerd zijn, windt het medium hoorbaar het hologe op, reemt het met de rechterhanden draai het in de rondte. Langzaam brengt het medium het daarna onder zijn rok onder den linkerarm, knoopt den rok dicht, en drukt het horloge tegen zijn lijf. Tengevolge hiervan vernemen de luisterenden de verdwijnende klanken als verwijderde zich het horloge, tot dat het medium het onder zijn arm, door het te doen stilstaan, laat verstommen. Na een poos begint het horloge weder te spelen. Dan haalt het medium het weder langzaam van onder zijn arm te voorschijn. Dat op die wijze gehandeld wordt kan de opmerkelijke waarnemer afleiden naar het gedruisch, veroorzaakt door de bewegingen van het medium bij het sneller of langzamer doen verdwijnen van het horloge.

Om het vliegen van het horloge door den deurvoorhang van de zittingszaal te bewerken, wordt in het midden van den zoom van het voorhang een lang van haar gemaakt, dun snoer getrokken. Bovenaan vastgehecht, wordt het aan 't ondereind, omtrent een meter van den vloer van een tamelijk dikken knoop voorzien. Men legt het haarsnoer omstreeks 16 centim. van boven af, bij den zoom en trekt het van hier af met een rijgnaald in den zoom. Het medium heeft immer genoeg tijd, om terwijl hij met de linkerhand het spelende horloge omvat, met de rechterhand boven aan den zoom het haar te grijpen, het er uittetrekken, het eind er van tusschen het horlogeglas te klemmen zóó, dat de knoop er onder is, en dan weer zijn vorige plaats in te nemen. De afstand van den stoel, waarop het medium zit, wordt, vóór dat de voorstelling aanvangt, naar de lengte van het haar gemeten, zoodat het strak is, wanneer het medium het horloge in zijn handen heett. Het voor den voorhang gebracht horloge komt nu regelrecht uit de eene in de andere kamer door de in het midden gescheiden gordijn.

Al deze kunststukjes zijn zeer eenvoudig en ieder dilettant kan ze terstond nadoen.

Hetzelfde is te zeggen van de resultaten van het »geest-kloppen», dat is, van het oproepen van »geesten» een wonderwerk dat het eerst door de gebroeders Fox ten jare 1849 in Amerika vertoond werd.

Vervolgens heeft men het in een »vrome» richting van het eene naar het andere land overgebracht. Later heeft de meerge-noemde *Cumberland* het in zijn natuurlijke bewerking voorgesteld.

De meeste mediums voerden tot nu toe hun kloppen gewoon, lijk uit op de wijze van gewone goochelaarskunsten onder een tafel om welke lichtgeloovigen plaats namen. *Cumberland* daaren tegen bezit de handigheid om in volle vrijheid, op klaarlichten dag de geesten hun handwerk te laten uitoefenen. Hij brengt namelijk de klop-geluiden der geesten hierdoor voort, dat hij den grooten teen van den rechter voet, dien hij opheft en ter zijde op den tweeden teen legt, plotseling er afneemt en op den vloer neerslaat. Daarbij komt *Cumberland*, zooals van vertrouwbare zijde is verzekerd, eene ongewone vorming van zijn voet te stade, van welken de spier van den grooten teen afzonderlijk uitloopt, waardoor er eene buitengewone kracht aan verleend wordt.

Het geestenkloppen blijkt alzoo een zeer gewoon kunststuk te zijn, dat slechts een vlijtige beoefening vereischt; en reeds velen zijn geslaagd door het bezigen van de vingers en elleboogen om 't kloppen natebootsen, en zijn zelfs in staat om als de paarden met de ooren te schudden en die willekeurig te bewegen. Waar echter de geoeffende vaardigheid ontbreekt, daar behelpt zich het medium met de volgende begoochelingen namelijk:

Een houten schotel wordt op een tafeltje geplaatst, dat zooals het publiek meent, geheel niet kan dienen voor goochelkunsten. Zoodra de houten schotel er op staat begint die te dansen, geeft door te kloppen het getal op der met dobbelsteenen geworpen oogen, zoo mede den ouderdom van een aangewezen persoon, beantwoordt vragen als anderzins. De toeschouwer vermoedt niet dat hier de electriciteit wordt aangewend om het tafeltje doelmatig aan te wenden.

In het tafelblad word een electro-magneet derwijze gelegdt dat de pooleinden er van naar boven zijn gericht tegen het belegsel van het blad. Door den voet van het tafeltje heenloopen twee leidingsdraden, op een zeker punt samenkomende in het blad waar zij, bij het opschroeven van het blad, met de pooleinden van den electro-magneet in aanraking komen.

Onder het tapijt in de zaal zijn twee koperen platen gelegd, welke met leidingsdraden aan de batterij verbonden zijn.

Wat het houten bord betreft, het bestaat uit twee deelen, waartusschen een blikken rand is gelegd. In het midden er van is een kleine halve kogel opdat de rand van het bord goed zou kunnen kloppen.

Zoodra nu het bord op de tafel staat, begint de electriciteit te werken, en het bord geraakt in beweging.

Men heeft later een andere kloptafel, welke men vooraf vrijelijk kon doen onderzoeken, gebruikt.

DE BIND-VOORSTELLINGEN.

De kunst om gebonden lichamen of afzonderlijk gebonden ledematen gezwind en gemakkelijk uit hunne koorden los te maken, en die later zonder zichtbare sporen der plaats gehad hebbende zelfbevrijding, weder aan te leggen, vereischt hoofdzakelijk een behoorlijke behandeling der te binden of te ontbinden knopen.

Bindt men het medium, zooals ik zelf met *Emil Schraps* heb gedaan, slechts met een geringe afwijking van het hem bekende knopen-leggen, dan kunnen de »geesten,» in den regel, het medium niet van zijne banden bevrijden of liever het medium weet zich niet te bevrijden, en de betreffende voorstelling of zitting wordt derhalve als eene ongunstige, welke den geesten niet aanstaat, beschouwt.

De groote meerderheid van lichtgeloovigen vermoedt volstrekt niet dat er voor het knopen en losknopen een bijzondere kunst bestaat, ofschoon de zoogenaamde techniek van het knopen en losknopen reeds sinds eeuwen in het uitoefenen van zekere beroepen een rol speelde. Zoo verstond het timmermansambacht bij zijne »toestellen» de touwen op verschillende wijs te knopen, en daartoe te bezigen; onder anderen een kogelvormigen knoop, die aan het einde van het touw met koordjes of bindgaren omwonden wordt. Voorts heeft men de weversknoop om twee touwen saam te binden; eindelijk de werkelijke kogelknoop, waarmede een touw om een ander, (een windastouw) geslagen wordt, om een last aan het eene einde op te houden, terwijl het andere einde door verder opheffing van den last naar den windas weder

neergeschoven, wordt. Bij al deze touwknoopingën komt het er over 't algemeen op aan, dat de knoopen even licht als ze gelegd waren, los gemaakt of ten minste verschoven kunnen worden.

Op dezelfde wijze legden de spiritisten vroeger hun knoopen, om ze geschikt te kunnen verschuiven. De beroemde gebroeders Davenport, bijvoorbeeld, wisten hunne binding zoo in te richten, dat zij minstens één knoop aan één hand konden omtrekken en gemakkelijk verschuiven. Zij wisten dat dergelijke mogelijkheid door oningewijde personen niet begrepen wordt, wíl zij er veel meer opletten, dat de andere lichaamsdeelen stevig aan den stoel gebonden blijven, geloovende, dat de geboeide zich geheel uit zijne banden moet losmaken, om zekere kunsten uit te voeren.

De gebroeders Davenport lieten zich de beide handen, die ze binnenwaarts saam gelegd hadden, achter de handgewrichten samenbinden en tusschen de armen door boven de samenbinding der handen heen een touw trekken, welks einde door eenige toeschouwers vastgehouden werd. Zoodra zij zich in het kamertje, door welks deur de touwen in twee gaten gestoken waren, opgesloten bevonden, wisten zij het samenbindsel der handen zoodanig te verwijden dat zij met den pink der rechterhand aan den handwortel komen en het touw of koord grijpen konden. Dat koord trokken zij nu tusschen het omwindsel der hand omhoog, legden den zoo gevormden strik of lus van het touw op de linkerhand, en trokken den strik terug. Daardoor bevrijdden zij hunne hand van het touw, dat de goed geloovige toeschouwers in de hand hielden en de gebondenen hun niet ontrokken konden. De in het kamertje opgesloten mediums namen nu den strik van het touw tusschen hun tanden, om het strak te houden en bevrijdden zich met gemak van hunne banden. Daarna voerden zij hunne kunststukken uit, en brachten vervolgens tot besluit het bindsel zoomede het touw weder in den vorigen toestand.

Insteede van touw werd door de spiritisten meest lint

of band gebruikt. Het volgend voorbeeld, diene om er de behandeling van voor te stellen.

Twee witte linnen banden, van een cM. breed en omstreeks $1\frac{1}{2}$ M. lang, worden vlak naast elkander gelegd en in het midden dicht bijeengehouden. Men steekt hier een speld door blijkbaar met het oogmerk, om het midden van de banden aan te duiden, maar werkelijk om de einden der banden met elkander te kunnen verwisselen. Dit laatste geschiedt op een wijze dat de twee einden van elken band samen komen, zoodat het midden er van slechts door de speld bijeengehouden wordt. Niemand merkt deze uitgevoerde verandering. Men neemt thans een ring of vraagt in stede daarvan een horloge, en trekt ring of horloge op beide banden tot aan de speld. Dan laat men het einde van iederen band eenvoudig naast elkander door den beugel van het horloge loopen, waardoor zij weder komen te leggen zooals zij aanvankelijk waren. Nu haalt men de twee einden der snoeren of banden door de rechtermouw van den jas, de beide andere einden echter door de linkermouw en laat ze dan om de handgewrichten vast maken. Het horloge hangt alzoo op de borst aan beide banden en glijdt naar beneden zoodra de persoon zich omkeert en de speld uit de banden trekt. Steekt men die echter weder in de beide banden, en draait men zich om, dan kunnen de banden, zoo ook de aan de handgewrichten gelegde knopen onderzocht worden, en niemand zal zich op dat oogenblik kunnen verklaren, hoe het mogelijk was het horloge of den ring zoo gemakkelijk en gauw uit de banden te bevrijden.

Een andere licht uitvoerbare bindwijze wordt op de navolgende manier vertoond. Men neemt een zwart wollen band of een linnen strook (omstreeks 5 cm. breed en 80 cm. lang) met de rechterhand en laat het eene eind er van volgen-derwijs om het handgewricht van den linkerarm binden. Nadat de binder het einde eenmaal heeft omwikkeld, laat men hem het vast aantrekken, maar trekt zelf daarbij het in de hand houdend einde sterk aan, waardoor men den

knoop omhaalt, terwijl het ingekorte eind zich om het eerste sluit. Hierdoor is de knoop geheel omgetrokken, en laat zich nu heen en weer schuiven, wat niemand evenwel aan den knoop zelf zien kan, daar die stevig gelegd schijnt. Voorts houdt men de beide handen op den rug en laat het andere einde van het koord om het gewricht van den rechter arm binden, maar grijpt tegelijk de mouw alsof men ze terzijde wil houden om het binden gemakkelijk te maken. Werkelijk geschiedt zulks, opdat bij het optrekken van de mouw van den jas, de beide handen meer van elkander verwijderd gebonden zouden worden en er ruimte voor het later optrekken van de lus blijft. Buitendien heeft men hierbij gelegenheid, den band strak aan te trekken terwijl de binder het inkorten verricht. Men laat hierbij het gezelschap zich overtuigen dat de knopen stevig gelegd zijn door de beide handen van elkaar en hier door den band strak te houden. Het valt den gebondene dan zeer gemakkelijk zich van die banden te bevrijden.

Deze wijze van binden was ondertusschen te bekend geworden om nog gebezigd te worden door de mediums, die het publiek nu nog meer verbaasden, daar zij zich van een andere bindwijze bedienden waarbij het aaneen naaien en verzegelen der knopen vergund werd. Hierdoor werd de oplettendheid der toeschouwers van het eigenlijke punt, de zelfbevrijding van den gebondene, met goed gevolg afgeleid. De aan het publiek toegereikte linnen reepen werden slechts eens om ieder handgewricht gebonden en het publiek mocht naar believen de knopen vastnaaien en dichtertrekken. De aan de linkerhand daarbij nederhangende twee banden werden, nadat het medium de handen op den rug had gelegd, met de beide reepen evenzoo aan de rechterhand gebonden, genaaid en verzegeld.

Het medium nam daarna op een stoel plaats en werd aan armen, beenen, hals en borst vast gebonden, met linnen reepen waarvan de einden aan den stoel verzegeld waren. Zoo bedwongen voerde het medium toch nog verscheiden kunststukken uit, liet muziekinstrumenten klinken, wond een speelwerk op

schreef op gedane vragen behoorlijke antwoorden op een lei, enz.

Terwijl de lichtgelovige menigte het zoogenaamde wonder aangaapte, poogden goochelaars en tooverkunstenars achter het vertoonde kunststuk te komen.

Geheel het geheim bestond uit een zeer eenvoudige handigheid. Het medium heeft namelijk op den rug, in de voering van zijn vest een schaartje en knipt in de duisternis den eenigen band om het handgewricht, die meestal om de beide handgewrichten, minstens althans bij een er van, tweemaal gewikkeld is. Daarna kunnen beide handen zich vrij bewegen en allerlei kunsten uitvoeren.

Vervolgens neemt het medium het windsel dat nog aan de een hand hangt, en legt de doorgesneden einden weder aan het gewricht der andere hand derwijze dat de knoop zich als tevoren onder de hand bevindt. Dan haalt het medium de omwinding weder strak aan en steekt er de doorgesneden einden onder. Zoodra dit geschiedt is geven de »Geesten" een teeken en de toeschouwers vinden het in verrukking zijnde medium op den stoel zitten, en de knopen en zegels ongeschonden.

Een bijzondere vaardigheid bezit Bellini in dergelijke bindkunsten; door veel oefening heeft hij het zoo vergebracht om de or het dicht samenvoegen van duim en pink de hand zeer smal in een te drukken en ze daardoor uit de lus te wringen, welke hij overigens, in geval die te sterk aangetrokken mocht zijn, met de schaar behandelt.

Cumberland maakt het zich nog gemakkelijker bij het nabootsen der spiritische schijnwonderen, door eenvoudige oude wijze van binden met verschuifbare knopen te volgen; hij laat zijne handen tamelijk ver van elkander binden en zich dan met een linnen reep, die om het handbindsel geslagen wordt, aan een zuil binden. Hij vergunde mij zijn knopen te onderzoeken, die dadelijk op zijde schoven toen ik slechts met twee vingers onder de ombinding greep. Derhalve moest ik hem de verlangde bevestiging dat de knopen vast waren, weigeren. Tengevolge hiervan liet hij zich op nieuw binden en aan mijn

verlangen toegevende, ook de knoopen vastnaaien en verzegelen. Niettegenstaande dat voerde hij eenige toeren uit, hij sloeg, bij voorbeeld, in een terzijde gelegde plank spijkers, en bewees hierdoor, dat hij zijne handen bewegen kon. Evenwel behoefde hij hierbij niet eens de binding der handen door te snijden; want hij was in staat, zeer los gebonden zijnde, zich genoegzaam in zijn banden te wringen, dat hij met gebonden handen die kunststukken uit kon voeren.

Een ander medium, de genoemde Emil Schrap's placht op de volgende wijs zich te laten binden:

Hij neemt plaats op een stoel en legt de handen op de ongeveer een voet van elkander gehouden knieën. De vertooner laat nu een 3 meter lang koord of band onderzoeken; legt de einden op elkaar en windt ze door middel van een lus om den linkerpoot van den stoel. Dan brengt hij die einden op elkaar om het gewricht der linkerhand en doet daar een binding, daarbij het koord derwijze houdende dat het medium zijn handgewricht er tusschen kan leggen, terwijl hij zelf aan de andere zijde van het gewricht binnenwaarts eveneens een binding met het dubbele koord uitvoert. Van hier brengt hij het naar de rechterhand, sluit deze er op dezelfde wijze in en maakt de beide einden aan den anderen poot van den stoel vast. Alzoo zou het medium niet in staat zijn de beide handen samen te brengen. En nu worden hem nog met dezelfde koorden de beenen, borst en armen aan den stoel gebonden en al de koordeinden er aan verzegeld. Nadat het medium vervolgens eenigen tijd in het donker kamertje heeft gezeten, voerden, op zijn roep verschenen geesten hun spokerijen achter de portières uit. Men hoort schellen klinken en gitaren en tamboerijns, ook wordt een speelwerk opgewonden en in de kamer rond bewogen, zelfs lichtgevende handen vertoonen zich in de opening van de portières. Bij het herhaald onderzoek, dat telkens door de »geesten" gevraagd werd, vond men het medium immer in een toestand van geestverrukking, en de knoopen en zegels volkomen onbeschadigd.

Bij gelegenheid eener zitting van dit medium werd ik door den directeur verzocht de bindings-bewerking nauwkeurig naar de voorschriften, op mij te nemen.

Het resultaat van deze zitting was, dat het medium zich niet uit de banden bevrijden kon, eerst toen de directeur een tweede binding naar zijne wijze ondernomen en mijne banden verwijderd had, konden de geesten hun werk verrichten.

Na verloop van drie weken stelde zich genoemd medium ter mijner beschikking om het bewijs te leveren dat hij zich ook uit de banden waarin ik hem gelegd had, kon bevrijden. Van de mogelijkheid hiervan was ik in de gelegenheid mij te overtuigen.

De handelwijze bij de bevrijding uit de gezegde banden is zeer eenvoudig. Om die kleine kunststukken uit te voeren is het voldoende dat men vooreerst de rechterhand vrijmaakt. Met dat oogmerk zet men zich met den stoel een weinig achterover zoodat de voorpooten er van omstreeks 10 cm. van den vloer opgeheven zijn. Dan brengt men den schoenhak van den rechter voet onder den poot van den stoel en trekt zijn schoeisel, dat zeer gemakkelijk moet zitten, uit. Nu wordt de voet zoo veel mogelijk recht uitgestoken en met den strik en het been hoog opgetrokken, vervolgens wordt de voet eerst op de zitting van den stoel gezet en het lichaam een weinig voorovergebogen, daarop het been over de rechterhand heen ter zijde van den stoel op den grond gezet. Hierdoor is de handbinding zoo los geworden, dat de handen licht bijeen te brengen zijn. Nu maakt men de knopen aan de binnenzijde der linkerhand los, trekt ze op, verwijdt de strik of lus en bevrijdt de hand. Hierna kan men den strik licht weder aanleggen en het schoeisel om den voet of de laars weder aan te trekken. Na die uitvoering wordt de knoop weder schielijk in zijn vorigen toestand gebracht, want zoodra men in zittende houding slechts het bovenlijf voorover buigt, kan men de handen van de knieën naar voren schuiven, en dan zoo

dicht bijeen brengen, waardoor het verschuiven van een zeer vasten knoop gemakkelijk te doen is.

Ten slotte maakt men eerst de rechterhand los, dan met hare hulp de linker, en trekt de beide losgemaakte knopen op nauwkeurigen afstand van elkander weder vast zooals zij aanvankelijk waren. Het afstrijken der overige lussen van de beenen, borst en armen gaat zeer gemakkelijk; mochten echter de koorden om de armen te stevig gebonden zijn, dan trekt men eenvoudig de armen uit de roksmouwen.

Tengevolge hiervan verschijnt het medium geheel ontbonden voor het publiek en de banden zoomede de zegels vertoonen zich ongeschonden. Deze laatste kunnen bij eenige voorzichtigheid ook niet beschadigd worden, want de einden der koorden zijn meestal meermalen om den poot of de rugleuning van den stoel gebonden, stevig geknoopt en dan eerst verzegeld. Deze handelwijze geeft zelfs de zekerheid dat, bij de uitvoering van het kunststuk, de strikken aan de pooten van den stoel niet naar beneden kunnen afglijden.

Het geheele kunststuk is bij eenige oefening zeer licht uittevoeren, zoodra men slechts een weinig handigheid en kennis in het knopen-leggen heeft. Hoezeer Schraps daarin zeer ervaren was behoefde hij toch tien tot vijftien minuten om zich uit zijn banden te bevrijden, terwijl Bellini zulk een groote vaardigheid in het losmaken en leggen van knopen had verkregen, dat hij een en ander in twee of drie minuten ten uitvoer bracht.

Jacoby laat zich voeten en knieën op allerlei wijze zoo stevig mogelijk binden. De handen die naar de methode van Schraps, op de knie gelegd, gebonden worden, waarbij eene samenvoeging er van niet uitgesloten is, laat Jacoby derwijze binden, dat de koorden om zijne handgewrichten geknoopt, en de einden er van op den rug zoover aaneengeknoopt worden, als men slechts in staat is de handen van elkaar te verwijderen. Daarbij laat Jacoby zich nog kruiswijs over de schouders, borsten en armen heen binden, een koord om den hals slaan en de gezamenlijke einden aan de rugleuning van den stoel knopen

en verzegelen. Hij is nu schijnbaar niet instaat zich voorwaarts te buigen evenmin de handen saam te voegen of zich geheel uit zijn banden te bevrijden. Evenwel haalt hij een geleend horloge of ring dat tusschen de kneopen gebonden is er uit en weder in, zonder koord, knoop of zegel te beschadigen; evenzeer kan hij zich losmaken om de geestverschijningen te doen optreden.

Wat beteekenen bij zulke kunststukken van bekwame deskundigen de meestal gebrekkige vertooningen der Spirististen?

Niettemin hebben zij nog zelfs in den jongsten tijd letterkundige voorvechters gevonden, die, ten minste met woorden, voor hen instaan. Zij waren evenwel niet bereid om op mijne uit noodiging hunne wonderen te vertoonen en die der antispirististen geheel te verduisteren.

Althans ontving ik van een zekeren Zenker een afwijzend, deels onverstaanbaar antwoord, waarin hij zeide:

„Als deskundige moest u toch weten, dat ieder leek voor waarden kan stellen, hoewel noch een chemisch, physisch of technische handeling gelukt. Daarom zijn de handelingen toch echt en leerzaam. Geloof maar, dat, indien alle menschen over het spiritisme zoo verstandig dachten als ik, het spiritisme reeds veel verder zou zijn!”

Zoo als u ziet, sta ik nog op hetzelfde standpunt; maar men gelieve nog een paar jaren af te wachten — het spiritisme gaat rustig voorwaarts.”

Bij dergelijke verklaringen ontstaat natuurlijk de zeer ontmoedigende vraag, welk nut het toch kan hebben met zulke volhardende, onbegrijpelijke voorvechters van een dolbijgeloof te blijven strijden, dat zijn hoofdvoedsel vindt in de lage baatzuchtige behoefte der groote menigte aan een zinnelijk tastbare onsterfelijkheid en een bestendige verkeer met geliefde afgestorvenen. Deze zelfzucht, helaas! die niet eens aan dierbare afgestorvenen hun eeuwige rust gunt, wordt in spiritistische tijdschriften door allerhande geheimzinnige berichten opgehemeld. Zoo b.v. werd door die bladen de fabel verspreid

dat de koningin van Engeland door haar kamerdienaar Brown, die een medium was geweest, een bestendige verkeer met wijlen haar gemaal had onderhouden en H. M. derhalve heel veel droefheid over het verlies van haar trouwen kamerdienaar gevoeld had. Zoodat zij uit innige dankbaarheid, een monument voor hem deed oprichten.

Wanneer voorts de taalonderwijzer Herman te Hamburg openlijk bekend maakt, dat hij door zijn medium van den geest van een overleden student in weinige weken meer dan 200 folio bladzijden geschreven schetsen uit de geestenwereld ontvangen had, en verder beweert dat geesten hem boeken, bloemen en konfituren brachten, ja een krans naar Metz verzonden en aldaar op het graf van een vriend nederlegden — dan moet er toch wel iets waars aan de zaak zijn.

Hoe licht overigens de menschen geloof slaan aan hetgeen zij wenschen, en zij zich zelfs moeilijk laten overtuigen dat zij bedrogen worden, kan het volgende werkelijk gebeurde bewijzen.

Een aanhanger van het Spiritisme, eigenaar van een machinefabriek te Brunswijk, zit in zijn afzonderlijk kantoor, waarin hij een aantal magneetnaalden aan zijden draden aan het plafond van het vertrek opgehangen heeft. Zoodra nu iemand binnenkomt, begluurt de spiritist de naalden om te zien of zij zich bewegen, in welk geval hij in den binnengekomene een medium erkent. Sedert lang had hij vruchteloos een medium verlangd. Nu vernam op zekeren dag een bekende van dien heer van diens associé, dat er nog altijd vruchteloos op een medium gewacht werd. Het toeval wilde, dat een pas in dienst genomen werkman voor het eerst in het bijzonder kantoor van den spiritist moest komen, wat de in de fabriek aanwezig zijnde bekende gewaar werd. Deze verzocht den associé hem een kleine grap te vergunnen, die wellicht kon dienen om den fabrikant volkomen te genezen. De geassocieerde en de werkman gingen tot de grap over. Men stak nu den werkman in iederen mouw van zijn werkkieel een groote vijlen, daarvan voorzien,

begaf hij zich naar het kantoor om zijn boodschap te verrichten. Nauwelijks was hij over den drempel of de magneetnaalden begonnen zich te bewegen.

Verbaasd hierover ontving de fabrikant den werkman met de woorden: „Ge zijt voorwaar een groot medium, en ge moet u te mijner beschikking stellen!” De werkman bewilligde, daar hem tien mark voor elke zitting aangeboden werd; en men bestemde daartoe een Zondag. Maar het *fluidum* (vluchtige) had het medium verlaten, en hoe veel er ook beproefd werd, het kwam niet terug. Het beloofde bedrag werd den vermeenden medium evenwel betaald en hij voor een latere zitting geëngageerd. De fabrikant had den redacteur van het spiritistisch tijdschrift zijne opmerkingen bij het binnentreden van den werkman in de hoogdravendste woorden geschilderd. Het nummer verscheen, vóór dat de proef met het vermeend medium genomen kon worden.

Toen nu de fabrikant na de gehoudene zitting de grap, die men uitgevoerd had, vernam, barstte hij aanvankelijk schier van ergernis. Niet alleen dat hij bedrogen was geworden, maar hij had ook zijn geestverwanten die zijn artikel gelezen hadden bedrogen. Hij liet toch na het artikel te herroepen, uit vrees in ongenade bij zijne geestverwanten te vallen.

Zoo paarden zich dwaling en bedrog om door het kanaal van spiritistische bladen lichtgeloovigen te misleiden en ze daarvoor van den troost eens waar godsdienstig geloof te vervreemden. Zulke organen zijn daarbij ook wezenlijke bronnen van waanzin door het adverteeren van sterfgevallen, die niet zelden, zooals de volgende, er in aangetroffen worden:

»Aan alle waarde verwanten, bekenden en vrienden wordt »de blijde boodschap aangekondigd, dat heden nacht onze ge- »liefde echtgenoot en moeder, mrs. Mary Rich voor een hooger »leven geboren is. Deze plechtige gebeurtenis werd bijge- »woond door hare drie beschermgeesten, en duidelijk konden »wij zien hoe dezen hare ziel met den onsterfelijken geest in »ontvangst namen en dien naar hoogere sferen wegvoerden.

»Boston, mr. Jan Rich, mede-eigenaar en redacteur van de »*Banner of Light*.”

In hetzelfde nummer vindt men de volgende aantekening:

»Met Sir T. L. Harris heeft de verstoffelijking een grooten »stap voorwaarts gedaan. Er is hem namelijk een hemelsche »bruid ten deel geworden en uit deze »samenvoeging” zijn »kinderen ontsproten. Zoo is een schrede verder gedaan in de »richting van de angeli-andro-gynistieke samenvoeging”. (*)

Het geloof aan het bovennatuurlijke zal voor de mensche-lijke natuur veelal een behoefte blijven; te betreuren is het evenwel dat het nog tegenwoordig door valsche voorstellingen in drukwerken gevoed wordt. Immers in den boekhandel worden thans nog kabalistische werken, zooals: het »Zesde en Zevende boek van Mozes”, de »Duivelsbezweersers”, de »Vu-rige Draak” en zoo voorts druk verspreid onder de mindere klassen der bevolkingen brengen zij de hoofden van onwetenden en lichtgeloovigen op hol. De lezers van dergelijke lectuur te overtuigen dat zij bedrogen worden, is meestal vergeefsche moeite. In zoo verre de spiritisten tot de bedrogenen behooren gevoelen zij dikwerf op het oogenblik der onttoovering een smart, waaraan zij zich geheel overgeven en die hen niet zelden in het gekkenhuis brengt. Ook de bedriegers onder de spiritis-ten zullen niet overtuigd worden en zoeken uitvluchten of zijn niet tegenwoordig waar bewezen wordt, dat de uitvoeringen der mediums op misleiding berusten.

Zoo geschiedde zulks bij de ontmaskering van Bastian, zoomede van Eglington, wien men bewees dat hij en niet de geest op de trompet had geblazen, waarvan het mondstuk vooraf zwart was gemaakt.

Nu nog iets over een beruchten spiritist, die in Engeland eenige jaren zijne kunststukken uitvoerde en als het wezenlijk opperhoofd der spiritisten kan beschouwd worden, namelijk

(*) Engelachtige, hermaphroditische, vrouwelijke vereeniging.

Daniël Home die in den bloeitijd van het geloof aan geesten optrad, en door zijn goochelarijen en bedriegerijen zooveel onnoozele menschen tot dat geloof overgehaald en tegelijkertijd bijgedragen heeft om de ongerijmdheid van die leer in het helderst licht te stellen, niet vrijwillig, maar gedwongen tengevolge van een vonnis in 1868 door het gerechtshof te Londen gevelde, waarbij Home werd veroordeeld wegens verregaande bedriegerij gepleegd door middel van geesten-oproeping. Hij stond destijds aan het hoofd van een spiritistisch atheneum, waar door hij in kennis kwam met een bejaarde en zeer rijke weduwe, mevr. Lyons, die in den waan verkeerde dat haar overleden echtgenoot zeven jaar na zijn dood tot haar zou terugkeeren om zich aan haar te vertoonen. Home vond die weduwe zeer geschikt om ze van haar geld te ontlasten, en met dat oogmerk deed hij haar door tusschenkomst van zijn medium uit de geestenwereld berichten, dat zij Daniël als haar zoon zou bejegenen en hem erfgenaam maken van al 't geen zij bezat. Aan den wensch van haar overleden echtgenoot gehoor gevende, stelde zij aan Daniël Home voorloopig 24000 pond sterl: (288,000 Gld) ter hand. Hij ontlokte haar voorts nog een aanzienlijke som in geld. Einde-lijk werden de oogden der onnoozele ziel geopend en stelde zij een rechtsvervolging tegen den bedrieger in, waarvan het gevolg was dat hij werd veroordeeld tot teruggave van het buitgemaakte geld.

Daarbij werd nu ook, door zijn verhoor voor de rechtbank, het nietige, dwaze en ongerijmd van zijn spiritistisch stelsel uit zijn eigen antwoorden door den voorzitter van het hof erkend.

Dat proces kostte Home zeer veel geld, zijn krachten en gezondheid werden er zoozeer door ondermijnd dat hij totaan zijn dood een sukkelend leven leidde. (Hij stierf in de maand Juni 1886 te Auteuil bij Parijs). Hiermede was het in Engeland uit met het spiritisme, waar toe ook bijdroeg de latere veroordeeling van zekeren dr. Slade.

Te Parijs heeft men ook een magnetische sociëteit of club, die reeds sedert een veertigtal jaren bestaat. De maandelijks

plaats hebbende, vergaderingen dienen om door het uitvoeren van magnetische bewerkingen het Spiritisme ingang te doen vinden en algemeen te verspreiden onder de bevolking. De vertrekken van het elegant ingericht clubgebouw bestaan uit een groote vergaderzaal waarin de portretten der uitstekendste magnetiseurs, zoomede de afbeeldingen der begaafde mediums, ook die der maagd van Orleans, aan de wanden prijken. De achtergrond van de zaal is een groot wit lijnwaad, dat helder verlicht schijnt. Aan de vergaderzaal grenzen verscheidene kleine salons met piano's, harpen, enz., die eenigerwijze de geheime werk-vertrekken voor zoodanige personen zijn, die niet gezien willen worden.

Op een vergadering nam de president M. Joret een bloed-rooden bloemruiker en wandelde er mede door de zaal, daar' hij de aanwezende heeren en dames verzoekende den bloemruiker aan te staren. De oogen der aanwezigen vestigden zich op den ruiker, en de invloed van het magnetisch boeket deed zich spoedig gelden. Hier geraakte een medium in een algeheele lichaamsverstijving, ginds een andere in zenuwachtige stuip-trekkingen of in dergelijke, op een vreemdeling geen aangenamen indruk makende, toestanden. Mr. Joret had ten slotte op zijn rondwandeling een geschikt voorwerp voor zijn magnetische voorstelling gevonden: een bleeken, als verhongerdschijnenden jongman dien hij, door middel van hem met de hand te betrijken dwong te braken en te weenen.

Bij een meisje van onberispelijke schoonheid bracht de meester de merkwaardigste veranderingen voort; het zag scheel, hinkte en verwrong haar beeldschoon gezicht op schrikkelijke wijs.

Het is te verwonderen dat de leden dier club vermaak in zulke vertooningen en bewerkingen vonden die ieder beschaafd mensch moesten walgen. Tot verklaring hiervan mag vrijelijk aangenomen worden, dat die handelingen als dekmantel voor het bevredigen van onbehoorlijke hartstochten dienden

Ook te Hamburg vormden zich in den laatsten tijd ver-

scheidene spiritistische Vereenigingen, die uit een sinds jaren aldaar bestaande spiritistischen club, tengevolge van innige scheuring en verdeeldheid ontstonden. Nu kon ieder dezer afgescheiden vereenigingen beschouwd worden als de eigenlijke pionier van het Spiritisme in de oude Hansestad. En zoo maken nu alle drie, ieder op zijne wijze, onder bijzondere namen (»Spiritisten-club», — Physiologisch genootschap», — »Pneumätologia» (geestenwetenschap) hunne geboortestad gelukkig, met wekelijksche of maandelijksche vergaderingen, waarin over de diepste verborgenheden der geestenwereld geredekaveld wordt. In deze openbare avondvergaderingen, die met voordrachten, vertooningen van wonderen en met de voorstelling van nieuw gevormde mediums, doorgebracht worden, bevinden zich vaak dames in groote meerderheid, en het is te verwachten dat de directeurs dier genootschappen van alle spiritistische zorg ontheven zullen zijn, zoodra zij het eenmaal zoo ver hebben gebracht dat zij een leelijke in een schoone dame veranderen.

DE DOORDRINGBAARHEID DER STOF.

Behalve het binden met geknoopte koorden, laten de moderne mediums zich, vóór hunne zittingen te beginnen, ook in een zak stoppen of in een kast opsluiten, om de toeschouwers te doen gelooven dat de buiten die verblijven plaats hebbende bewerkingen of vertooningen niet door hen zelf uitgevoerd worden. Andere mediums, die meer vertrouwen genieten, bijvoorbeeld het, langen tijd geleden den aartshertog Johann van Oostenrijk door den baron Von Hellenbach voor gesteld medium Bastian, houden ook wel zittingen zonder een voorafgaande afzondering van hun lichaam. Het is bekend dat die, bij zulk een gelegenheid door den aartshertog bewerkte ontmaskering van genoemd medium, tot een letterkundigen strijd tusschen de belanghebbenden gevoerd heeft. Bij den uitslag kwam het degelijk op de vraag aan, of bewuste bewerkingen op natuurlijke wijs, zonder hulp van geesten zich laten uitvoeren, eenigerwijs op dezelfde manier zooals die van goochelaars of tooverkunstenaars, dus zonder hekserij of bovennatuurlijke hulp, maar evenwel door geheime kunstgrepen en een behendige vaardigheid der handen, waarmede zij deoogen der toeschouwers wonderbaar schijnende vertooningen weten voor te goochelen. Tot het ontkennen van die vraag had men zich, o. a., beroepen op het gezag van geleerde natuuronderzoekers, die voor het waarnemen van natuurlijke verschijnselen een scherp blik bezitten en nochtans de verrassende vertooningen van moderne mediums slechts door bovennatuurlijke

tusschenkomst wisten te verklaren. Datdit beroep tot niets moest leiden, was te verwachten, als men in aanmerking neemt, dat de onbevungen natuurvorschcr, in den regel slechts gewoon en bedreven is, om het spel der natuurkrachten in zijn vrije bewegingen waar te nemen en te onderzoeken. Daarentegen heeft hij tegenover de mediums met menschelijke argelistigheid te doen, die hoofdzakelijk dient om den blik van den waarnemer door heimelijke middelen te verblinden en de zintuigen bij het opvatten van zekere verschijnselen opzettelijk in de war te brengen.

Kortom, om de geheele vraag nutteloos te maken, heeft baron Von Hellenbach in zijn, bij die gelegenheid uitgegeven werkje: »*Logika der Feiten*» aan de tooverkunstenaars of goochelaars verscheidene raadsels opgegeven, wier oplossing hem tot nu slechts door den bovennatuurlijken invloed van mediums mogelijk schijnt te zijn. Het zijn de navolgende problemen:

1. Een goochelaar zet zich onder een deurpost, tusschen twee, door een voorhang gescheiden kamers, van welke de eene donker, de andere verlicht is. Hij zelf zit in de donkere ruimte, doch met de voeten zichtbaar in het licht; de toeschouwers zijn in de verlichte kamer. Hem worden de handen op den rug gebonden en zijn rok van voren saangenaaid, ook wordt hem een strik om de zichtbare voeten gebonden en dezen strik door een toeschouwer vastgehouden. Het is vergund, gedurende de zitting het bindwerk te onderzoeken. Natuurlijk vindt dit alles in mijne woning plaats. Onder deze voorwaarden moeten in de verlichte kamer zich tafels bewegen, albums, boeken en spelende guitars van de eene kamer in de andere vliegen, handen en armen van bovenmenschelijke grootte en grijs van kleur twee meter boven den zittenden goochelaar door de gordijn dringen en in de verlichte kamer zichtbaar worden: Zoo geschiedde het te Weenen in drie zittingen met Eglington, waarbij in 't geheel zeven personen deelnamen.

2. »Een goochelaar zit in de donkere kamer, en een met floers bespannen raam dat in de verlichte kamer bevestigd is, scheidt beide vertrekken mijner woning. Onder deze voorwaarden zullen drie zich vrij bewegende gestalten met doodsche gelaatstrekken uit de don-

kere kamer in de lichte treden zonder het floers te scheuren. Zulks geschiedde te Weenen met Bastian in tegenwoordigheid van drie personen."

3. »Een goochelaar zet zich in de donkere kamer mijner woning en een gestalte treedt door den voorhang, die mij naar den goochelaar voert, zoodat beiden zichtbaar blijven. Zulks geschiedde te Weenen met mev. Töpfer in de tegenwoordigheid van mij en van drie professoren."

4. Een goochelaar zet zich in mijn helder verlichte kamer aan mijne zijde. Onze beide stoelen hebben hooge rugleuningen (zooals de ouderwetsche stoelen). Hij legde een hand op de leuning van mijn stoel en deze verhief zich een voet hoog. Zulks geschiedde met Slade te Weenen in twee zittingen met acht personen.

Om de hier voorgestelde vier hoofdverrichtingen en hare werkelijke uitvoerbaarheid theoretisch te beschrijven of aan een kritiek te onderwerpen ligt buiten de grens mijner tegenwoordige taak. Ik wil over het algemeen slechts doen opmerken, dat ook een tooverkunstenaar, hoe door ervaring en oefening geleerd, ook niet elke opgaaft, die hem plotseling voorgesteld wordt, zoo maar oogenblikkelijk oplossen kan en dat wel vóór hij ze praktisch heeft zien uitvoeren.

Desniettemin ben ik, ingeval mijnheer Von Hellenbach de van hem gevorderde vertooningen met behulp van zijn medium in mijne tegenwoordigheid en in die van eenige door mij genoodigde personen zou willen uitvoeren, gaarne bereid in de woning van den heer baron te verschijnen, zoodra hij mij vooraf een nauwkeurig onderzoek der kamer en van het uitvoerend medium zoomede van de vereischte toestellen wil vergunnen.

Onder die voorwaarden zou ik mij ook bereid verklaren, een aanzienlijk bedrag ten bate der armen beschikbaar te stellen, ingeval ik niet in staat mocht zijn, al de vertooningen welke het medium in mijne tegenwoordigheid uitgevoerd mocht hebben, ook uittevoeren; ja, ik zou er geen bezwaar in vinden, om voor de gevolgen, in zoo ver zij in den

geest van den heer Von Hellenbach mochten uitvallen, persoonlijk op te treden.

Hoe hoog ik ook den heer Hellenbach als natuuronderzoeker waardeer en aan zijn oprechtheid niet twijfel, voldoet het mij toch niet, dat hij een goochelaar eenvoudig vier uitvoeringen opgeeft, zoolang degene, die haar verborgenheden moet oplossen, niet in de gelegenheid is ze werkelijk te zien uitvoeren, dat is, zoo lang hij niet door de waarneming zijner eigen zintuigen heeft leeren kennen op welke practische uitvoeringen de bewuste opgaven uitloopen. Tot zoo lang moet het een verstandigen aanschouwer voorbehouden blijven bij een bijzondere uitlegging, die noch aan ongewone, noch ondoorgronde oorzaken denkt, ook de mogelijkheid eener gewone verklaring aan te nemen, welke zich met de tot hertoe bekende natuurkrachten tevreden stelt en mitsdien een voorwaardenkbaar, altoos zeer vergeefbaar zinsbedrog van den heer baron vooronderstelt. Mij zelf heeft een veeljarige ervaring met talrijke personen gemaakt, die zich beroemden een buitengewone, schijnbaar bovennatuurlijke begaafdheid, bijvoorbeeld in het »helderzien" te bezitten, bewezen dat al hun zoogenaamde wonderbare handelingen bij mijn onbevangen nauwkeurig onderzoek louter beroepskunstgrepen bleken te zijn. Zoo er evenwel werkelijk personen mochten wezen met buitengewone krachten door de natuur begiftigd, dan zou het stellig nuttig zijn, indien zulke krachten, in plaats van als winstgevend vertooningen, te strekken, ten dienste van het algemeen nuttig aangewend werden, bijvoorbeeld: tot het oplossen van zekere voor het welzijn van den Staat gewichtige vragen, en het ontdekken van verborgen misdaden en onbekende misdadigers, als anderszins.

Of nu personen als Bastian, Eglington, Slade en anderen voor dergelijke diensten ten algemeene nutte aanwendbaar zijn en een onvoorwaardelijk vertrouwen verdienen, is een andere vraag, die men eerder moest hopen te beantwoorden, dan te denken

aan een omkeer onzer, zoowel natuur-wetenschappelijke als filosofische begrippen.

Van dit standpunt uit zal ik ten allen tijde de eenigszins nieuw schijnende wonderwerken van dergelijke personen beschouwen en ze pogen uit te leggen. Voorshands betreft het de voorstellingen der in het gebied van »de doordringbaarheid der stof» tot hertoe voorgekomen uitvoeringen, welke eenvoudig op de gewone wijze te verklaren zijn, zonder dat het noodig is, van de tot hertoe algemeen aangenomen natuurwetten omtrent ruimte en stof eenige uitzondering te maken.

Wij onderzoeken vooreerst den zoogenaamden *Geestenzak*, een eenvoudigen linnen zak, door welks bovensten zoom van 10 cM. breed een smalle linnen band is getrokken. In het midden tusschen de breede naden zijn de einden van den linnen band door twee gaten aan de buitenzijde van den zoom getrokken. Aan de tegenovergestelde zijde is de zoom 5 cM. lang open. Hier heeft het medium vooraf den band dubbel en zoo ver uitgetrokken, dat die gemakkelijk door den hierdoor gevormden strik kan gehaald worden. Deze strik is vóór den zoom met een licht los te maken knoop voorzien, opdat hij niet in den zoom terug zou kunnen glijden, de overige band is behoorlijk saamgelegd en in de opening van den zoom geschoven, zoodat er niets van te zien is.

Aan de zijde, waar de beide uitkomende band-einden zich bevinden, zijn in het midden van den zak even zoo twee gaten naar achter gericht, zoodra het medium in den zak stapt. Vooraf laat hij zich om iederen pols met een smallen linnen strook binden, de einden samennaaien en verzegelen, waarbij de einden neêrhangen, dan stapt hij in den zak en laat zich dien om den hals met den band vast maken, en de einden bij den gemaakten knoop op een stuk karton verzegelen. Inmiddels heeft het medium den tijd gehad van onder de voering van zijn vest twee andere linnen stroken te halen, welker einden hij door de beide gaten naar achter heen steekt, om dan buiten den zak, als die om de handen gebonden waren, te laten knoopen en verzegelen.

Thans schijnt het medium goed bewaard. In de donkere kamer gebracht, haalt hij uit de opening van den zoom den strik, trekt den knoop op en opent den zak terwijl de band zich in den zoom laat terugtrekken. Daarop trekt hij schielijk de armen weder in den zak en haalt den zoom om den hals dicht, zoodat hij nu de knoopen en de verzegeling weder kan laten onderzoeken.

Ten slotte snijdt hij met een verborgen mes de neêrhangende banden voor de zegels bij de handgewrichten af, verbergt ze, laat dan vooreerst alles nog eens nauwkeurig onderzoeken en vervolgens de twee buiten den zak verzegelde einden afsnijden, welker midden hij binnen in den zak in de hand houdt. Hierna laat het medium evenzoo den band boven aan den zoom dicht achter den kroop afsnijden, trekt dien tot zich binnen, verbergt hem en komt eindelijk uit den zak, waaraan niemand eenige voorafgegane bewerking bemerkt.

Een andere uitvoering, die trouwens slechts plaats heeft wanneer het medium zich in gezelschap van spiritistische vrienden of vakgenooten bevindt, is als volgt:

Een gewone zak van katoen met een smallen effen zoom wordt aan de aanwezigen tot onderzoek gereikt, vóór dat het medium er in stapt. Er in zijnde zet hij zich op een stoel neêr, en iemand, voor wien de bewerking geen geheim is, belast zich met het binden. Een breede linnen strook wordt twee, of drie-maal om den, boven het hoofd van het medium zarm gewrongen zak niet al te vast gewonden, geknoopt en verzegeld. Ingeval nu een ander persoon uit het gezelschap deze behandeling op zich wil nemen, dan neemt de ingewijde er toch onder een of ander voorwendsel, deel aan.

Het daarna afgezonderde medium trekt nu eenvoudig het bovenste van den zak, aan de andere zijde van het zegel, van onder het omwindsel en voert dan al het vereischte uit om zich uit den zak te bevrijden. Wanneer het medium zich in den zak bevindt, grijpt hij door de nu wijder geworden omwinding de linnen strook; niemand der aanwezenden merkt op dat er een omwinding minder is, en allen zijn tevreden met te konstateeren dat noch

zegel noch knoopen beschadigd zijn. Terwijl nu het medium de linnen strook doorgesneden heeft en terstond den zak opent, komt het naar binnen getrokken einde van de strook van zelf naar buiten.

Een derde uitvoering is als volgt:

Het medium heeft een zak, volkomen van vorm dien gelijkend, welke rondgereikt is om onderzocht te worden, stijf opgevouwen onder zijn kleeding verborgen. Terwijl nu de zak boven het hoofd van het medium wordt dicht gebonden, heeft deze tijd genoeg om den verborgen zak te nemen en de bijeengewrongen zoom er van boven door den eigenlijken zak te steken, waardoor de zomen van beide zakken elkander raken.

Nu eerst vergunt de direkteur een persoon uit het gezelschap den zak boven zijn hand te binden.

Wanneer nu het medium zich in de donkere kamer begeeft, houdt de direkteur den strop van den zak vast, schijnbaar om het medium te beletten te struikelen. Ter plaatse gekomen laat hij den zak los en de buitenzak glijdt eenvoudig af. Nadat het medium zijn wonderen verricht heeft, verschijnt hij, in zijn hand den zak houdende, waaraan noch knoopen noch zegel geschonden zijn.

Ik ga nu over tot de beschrijving van een andere kunstvertooning waarmede de mediums de doordringbaarheid der stof willen bewijzen.

In een gezelschap liet zich iemand de twee einden van een twee meter lang bindtouw om de polsen binden en wel zoo, dat het onmogelijk scheen om ze er uit te trekken. De einden werden bij de knoopen op een kaart vastgezegeld. Op dezelfde wijs werd ook het medium gebonden, doch vooraf het een eind van het touw door het koord getrokken, dat nu een kring met de armen van den persoon vormde, zoodat beide ineen gekronkeld waren.

De gebonden persoon nam nu plaats voor de deuropening van het donkere kabinet en legde de gebonden handen op zijn knieën; tegenover hem zette zich in het donkere kabinet zelf

het medium op zulk een afstand van den andere, dat de touwen strak waren. Na verloop van weinige minuten hoorde men den geest in een derde kamer, men zag ook het medium door een derde deur in de gezelschapszaal binnentreden; hij bewoog zich langzaam alsof hij door de hand van den geest gevoerd werd terwijl hij zijn doolende blikken liet rondwaren. Daarop verdween hij weder en zat, toen de geesten licht verlangd hadden in de hoogste geestvervoering op zijn vorige plaats. De knopen waren ongeschonden en de touwen even strak gespannen, de zegels gaf. Daarbij had de persoon uit het gezelschap, zooals hij verklaarde, dezelfde spanning der touwen, ook toen het medium in de andere kamer verscheen, waargenomen. Hoe verklaart zich nu die zelfbevrijding?

Bij het binden had het medium nog, nadat beide koorden in elkaar geslagen waren, zijn linkerhand omhoog en zijn rechterhand naar beneden gehouden, en tegelijk gezorgd, dat zijn touw zoowel als dat van den andere juist het middenaanduidde, toen zij zich zoo ver van elkaar verwijderden dat de beide koorden strak werden.

Daarbij moesten de beide koorden op elkaar gelegd elkander kruisen. Zij zouden zich half omdraaien, zoo het medium in plaats van de linker- de rechterhand omhoog had gehouden, wat juist te vermijden was. Met dat oogmerk liet het medium zich eerst de rechterhand binden, bracht vervolgens het koord van onder door dat van den anderen persoon heen en liet zich het einde vervolgens om de linkerhand binden.

Na de verduistering der kamer trok het medium, ter plaatse, waar de beide koorden elkander kruisten, het koord van den anderen persoon, het dubbel vouwend, ongeveer 20 cM. naar zich toe, stak het van achter door de ombinding van zijne linkerhand heen, trok den strik over de hand, vervolgens onder de ombinding terug, en hij was vrij. Schielijk haalde hij nu een verborgen touw voor den dag, dat aan beide einden van haken was voorzien, haakte het eene einde in het midden op het koord van den andere, hield het koord strak en haakte het andere einde

aan de rugleuning van den stoel, dien hij zoo ver terug schoof tot het koord strak stond. Nu kon het medium zich met alle gerustheid aan zijn kunststuk overgeven. Dat de andere den stoel tot zich zou trekken, was niet te vreezen, want hij mocht noch van plaats veranderen, noch het touw strakker aantrekken, opdat de strikken aan de polsen van het medium niet te strak zouden zijn en de bloedsomloop gestoord werd.

Nadat het medium zijn kunst verricht en zich vertoond had, keerde hij naar zijne plaats terug, verborg schielijk weder het eindje koord, legde het koord van den hem toegevoegden persoon op de linkerhand achter de ombinding, trok het er boven de hand door, en vervolgens er onder weer terug. Hierdoor was het weder zooals vroeger met het koord van den anderen persoon verbonden. Het medium nam vervolgens weder zijn plaats in, kwam in den vereischten verrukkingstoestand en gaf door klopgeluiden te kennen, dat de geesten licht verlangden. Het onderzoek der koorden kon nu beginnen en deze wezen geen beschadiging aan.

De eer der mediums was gered, en menige goedgeloofige sul trad onder hun vaandel. 't Is nauwelijks te gelooven dat het aantal dier lichtgeloofige menschen in menige groote stad tot duizenden klimt, en daaronder niet weinig uit de beschaafde klassen der maatschappij, waaronder vele rijken, waardoor dezen zich natuurlijk bij de leiders der spiritisten ten zeerste aanbevelen. Velen sluiten zich bij de nieuwe leer aan om hun nieuwsgierigheid te bevredigen, anderen in de hoop met de zielen van dierbare afgestorvenen in aanraking te komen. Later willen zij dan om de verborgenheden te kunnen ontraadselen het hunne bijdragen, tot zij eindelijk beginnen te mijmeren en als geestdrijvers niet meer scheiden kunnen van deze moderne heksery.

Hoever de dwalingen gaan kunnen, leeren ons vele voorbeelden. Onder anderen dat van een koopman die eigenaar van een bloeiende zaak na een hem dierbaar persoon verloren te hebben, zijne zaak verkocht, om zich geheel aan het spiritisme toe te wijden, met zijn vrienden een overeenkomst sloot,

die hierin bestond, dat zij na hun overlijden elkander mededeelingen zouden doen door klopgekluiden. Zelfs openbare onderwijzers gaven zich geheel aan het magnetisme over en verzekerden hun leerlingen dat zij door het magnetisme kiespijn en andere kwalen konden genezen.

Men ziet welke bedenkelijke gevolgen het spiritistisch bijgeloof na zich sleept, en kan men derhalve niet genoeg tegen die dwaalleer gewaarschuwd zijn en hopen dat het eigenlijk wezen er van ontmaskerd worde.

Tot mijne ophelderingen terugkeerende, diene het volgende om mede te deelen door welke verdere kunstenarijen de doordringbaarheid der stof bewezen zou worden.

Tijdens de bekende bedriegers, de gebroeders Davenport, lieten de mediums zich op een bank aan ijzeren ringen vastbinden, zich in een kist, koffer, of kast sluiten, en toonden dan dat zij, »de stof doordringend», zich uit de banden en de sluitingen bevrijden konden.

De bank was van gewoon hout vervaardigd, de zitting bestond uit een plank, omstreeks 1½ M. lang, waarin onderaan vier eenvoudige houten pooten gestoken waren. Aan beide einden had de plank twee gaten, waarin touwen waren bevestigd. Nadat het medium op deze bank had plaats genomen, liet hij zijne handen er aan vastbinden en verzegelen. In de donkere kamer drukte het medium onder de zitting, op een hem alleen bekende plek, welke hij met zijn vinger gemakkelijk bereiken kon, en waardoor een in het binnenste van de plank goed verborgen veer een kig of wig losmaakte. Het medium kon dien nu en tevens het koordje er uit halen en terstond na het uitdoen van het licht zijne wonderkunsten beginnen, daarna echter even zoo schielijk zich weder aan de bank sluiten, door de wig in het gat te drukken waarop de veer de wig als vroeger op zijn plaats hield. Door deze bewerking bleven èn knoopseel èn verzegeling onbeschadigd.

De *geesten*kist, twee meter lang, werd op een stelling gezet

bestaande uit een ongeveer 15 cM. breed houten raam; dat raam rustte weder op een ongeveer 40 cM. hoog houten voetstuk, waaronder men kon doorzien. De kist had een deksel aan de langste zijde en was van scharnieren voorzien, haar bodem beweegbaar, en in verband met een tweeden houten wand die binnen, achterden voorwand der kist, lag. Opdat men dien wand niet zou kunnen zien was hij, zooals de voorwand, half zoo dik als de overige wanden, zoodat deze, opeen gelegd, dedikte der anderen evenaarde. De voorwand was aan den bovenkant even zoo breed als de anderen, doch eenige centimeter lager werd die, waar de binnenwand zich er tegen legde en met het bovenste vooruitstekende gelijk kwam, smaller. Tengevolge hiervan werd de scheiding der beide wanden niet zichtbaar boven aan den kant, maar bleef binnenwaarts, waar men die niet bespeurde, daar de kist zwart geverfd was; opdat evenwel bij het optillen der kist, de voorwand zich niet in tweeën zou scheiden, waren bovenaan twee pennen gestoken in den smallen wand. De op den bodem heimelijk rustende en daaraan bevestigde voorwand, draaide zich tegelijk met den bodem op twee stiften, die, door de zijwanden der kist onder in de voorhoeken gestoken, in den hoek der beide planken bevestigd waren.

Werd nu het gebonden medium in de kist gelegd, dan trok de directeur eerst de twee stiften heimelijk uit den voorwand, sloot het deksel, en verzocht de toeschouwers onder de kist te willen zien, dat het medium daar niet kon ontsnappen.

Eenige kloppingen gaven het teeken dat de geesten genegen waren de doordringbaarheid der stof te bewijzen. Dit bewijs nu werd hierdoor gegeven, dat de directeur het deksel opsloeg, de kist voorover hield, het deksel hoog ophief en den toeschouwers bij het licht eener kaars liet zien dat de kist volkomen ledig was en de geesten, door de stof heen dringende, het medium weggevoerd hadden. Om de misleiding te voltooiën werd het binnenste der kist andermaal nagemeten en gelijk aan de vroeger voorhanden ruimte bevonden.

Bij het vooroverleggen der kist, toen het deksel haar nog

gesloten hield, bleef de eigenlijke bodem op het achterblijvend gestel liggen; na het vooroverbuigen der kist vormde echter de aanvankelijk als binnenste voorwand verschenen vlakte thans den bodem, waarachter het medium rustig bleef liggen, vermits men hem, als men vóór in de kist keek, volstrekt niet zien kon.

Vervolgens werd de kist weder opgericht, de stiften werden weer in den voorwand gestoken, het deksel neêrgelaten, en nu mochten eenige personen naderen, om de kist aan alle zijden te onderzoeken. Want thans was er geen gevaar meer, het medium was er weder in, en zoodra er geklopt werd, gaf de direkteur aan iemand uit het gezelschap den sleutel met verzoek de kist te willen openen. Het medium lag er weder in en bevond zich in een diepen magnetischen slaap.

Daar bij deze inrichting de aanwezenden, terwijl de ledige kist vertoond werd, niet mochten naderen, ging men weldra tot een andere vertooning over, namelijk tot den zoogenaamden »wonderkoffer,” die, naar den vorm een gewone reiskoffer met grijs linnen overtrokken, en met ijzeren banden en geel-koperen spijkers beslagen was. Men bond het medium de handen, legde hem een beugel om den hals en bond dien van voren met koorden dicht, welker einden door gaten werden gestoken die zich aan de smalle zijden des koffers bevonden. Zoodra het medium nu in den koffer lag, die door een vreemde hand gesloten was geworden, bleef hij in de donkere kamer; de beide door de zijgaten gestoken einden der koorden, werden in de zittingszaal gebracht en daar door een der aanwezigen vast gehouden. Dikwerf werd de kist nog met touwen omwonden en dan eerst aan de geesten in de donkere kamer overgelaten. Nu begon het medium zich op de bekende wijs van zijn banden te bevrijden zoo mede van den halsband, die op een geheimen plek van het scharnier zich opende, en bracht dien weder samen. Dan drukte hij op twee punten aan de eene smalle zijde der kist, waardoor de wand losgemaakt werd, wat wegens de bekleeding niet

gezien kon worden, en legde dan in den koffer onder zich die voorwerpen neer, kroop door de opening uit den koffer en trok daarna den zijwand weer op, zonder dien geheel te doen sluiten.

Na het einde van de wonderen, welke het medium nu buiten den koffer uitgevoerd en nadat hij zich ook aan het gezelschap vertoond had, keerde hij op zijn plaats in den koffer terug, bracht de koorden in orde, hief binnenwaarts den zijwand weer op en bevestigde beugel en banden in den vorigen toestand. Op de gebruikelijke oproeping der »geesten» volgde dan het onderzoek, dat den aanwezenden de vertooning als iets bovennatuurlijks deed voorkomen.

De *Davenport'sche wonderkast*, die eertijds zooveel opzien baarde, stond, zooals de *geestenkast*, op vier hooge pooten, opdat de toeschouwer er onder door zou kunnen kijken. Het met stevige touwen gebonden medium nam in de kast op een stoel plaats. Nadat de deur gesloten was, haalde men de beide lange einden der touwen door het, midden in de deur zijnde, gat, hetwelk groot genoeg was om er zijn arm door te steken, naar buiten, en gaf ze een toeschouwer om vast te houden. Inmiddels had het medium reeds een hand uit het touw bevrijd, den strik om een poot van den stoel geslagen en den, in het midden draaibaren, achterwand losgemaakt. De stoel stond zoo ver voorwaarts dat de helft van den achterwand zich gemakkelijk bewegen kon. Deze had beneden aan beide zijden een breede lijst, waarop het medium ging staan, den rug tegen den achterwand geleund. Nu greep hij, met de linkerhand omhoog, een gemakkelijk op te tillen plankje en draaide zich met den achterwand om. Zoo hing hij buiten er aan, terwijl de dubbele deur geopend werd die de kast zonder medium vertoonde. Doch nauwelijks was de deur weer gesloten of de geest in de kast werd opnieuw hoorbaar; het medium had er zich weder ingedraaid en voerde daarin zijn tooverkunsten uit met muziekinstrumenten en andere toestellen. Dit verdwijnen en weder verschijnen werd meermalen herhaald, tot men eindelijk het medium we-

derom gebonden in volkomen verrukking op zijn plaats vond.

Later is de wonderkast om beter te misleiden nog aanmerkelijk verbeterd geworden.

Deze nieuwe *wonderkast*, vierkant van vorm en schijnbaar zeer stevig in elkaar, was zoo hoog dat men er in staan kon. In het midden bevond zich een ronde zuil en daaraan was van voren een metalen ring bevestigd, waaraan het medium gebonden werd. Vervolgens sloot men de twee achter elkander zijnde deuren: een glazen en een houten deur. De aanwezenden plaatsten zich nu om de kast, en terstond begon de geest daarin zijn werk. Op een gegeven teeken werd de houten deur geopend, en de toeschouwers die door het glas der tweede deur zagen, bevonden de kast ledig tot aan den bodem, waar de instrumenten en de banden lagen, waaruit het medium, met behulp der geesten natuurlijk, bevrijd en toen door hen door de wanden van de kast ontvoerd was geworden. Werkelijk bevond het medium zich in de kast, maar behoorlijk voor de toeschouwers verborgen.

Binnen in de kast bevonden zich twee spiegelwanden, ter zijde van de kast zoo ingevoegd dat de oningewijde ze volstrekt niet bemerken kon. Inwendig was de kast met een zwart of rood gestreepte stof beplakt, zoodat men de voegen, waar de spiegels zich in de zijwanden legden, niet zien kon.

Het medium trad eenvoudig achter de zuil, deed, door een geheime drukking boven, aan beide zijden een kleine veer uitspringen en trok tot zich de zijwanden, wier voorkanten zich in het midden dicht bij de zuil legden, zoodat de beide einden een rechthoek vormden.

De toeschouwers zagen nu tegen twee spiegelvlakten, welke zij niet konden waarnemen, vermits de glazen deur de spiegeling verhinderde en omdat voorts de gestreepte zijwanden in de spiegels teruggeskaatst werden, waardoor het binnenste der kast, evenals vroeger, in vier hoeken scheen verdeeld te zijn. In later tijd is deze vertooning onder den naam van *Fatima-spiegel* bekend geworden door de uitstalvensters van juweliers

en horlogemakers, die er gebruik van maakten. Wanneer nu het medium weder op zijn plaats moest verschijnen, verliet het zijn schuilplaats, herstelde alles weer in den vorigen staat, sloot zich in zijn banden, en nam den schijn aan, als of hij zich in de hoogste geestverrukking bevond.

Daarop volgde de wezenlijke bevrijding van het medium, waarna den toeschouwer met de grootste bereidvaardigheid vergund werd de kast aan een tweede onderzoek te onderwerpen.

Uit het zoogenaamde schandijzer of kaak kon zich schijnbaar niemand bevrijden, veel minder zijn ingesloten handen losmaken. Evenwelspeelde het, in dat toestel gesloten, medium, als het zich in zijn kamertje bevond, op de viool en hield er ook een bevrijde hand uit.

De zoogenaamde kaak of schandplank bestaat uit twee deelen die aan het eene einde door een scharnier saamgehouden worden; aan het andere einde bevindt zich een klep met een hangslot. Het geheim zit in de kram die ongeveer 10 à 20 mM. uitgetrokken kan worden. Het een eind er van dringt diep in het hout en is met een spiraalveer omgeven, die de kram vast houdt; het andere einde dringt slechts 5 mM. in het hout.

Om zich te bevrijden schuift het medium den rechterarm zoo ver mogelijk door het gat heen, grijpt de kram, trekt die een weinig uit en draait ze aan het lange einde half om, zoodat het korte einde aan den anderen kant in de verlengde snede van de klep terug springt. Hierna laat zich de bovenhelft der plank, waaraan de klep vast is, ter hoogte van de kram opheffen, en nu kan het medium alle mogelijke kunststukken met beide handen uitvoeren. Na het einde er van steekt hij de hand weer door het gat, draait de kram weer om, laat die inspringen en vergunt den toeschouwers het onderzoek.

Het blijkt uit al dit bovenstaande dat de zoogenaamde mediums zeer vernuftige toestellen, hoewel met slechte oogmerken uitvinden. Zoo kan baron Hellenbach uit mijne aanwijzingen

afleiden, dat de mediums wellicht meer verborgenheden kennen dan hij weten mag, en de door hem opgegeven vier problema's eveneens een natuurlijke verklaring kunnen vinden. Zou evenwel de baron, nog verder gaande, soms bewijzen voor een hogere intelligentie verlangen, bijvoorbeeld, dat een tooverkunstenaar door een venster naar buiten en door een ander weder naar binnen vliegt, of dat een brandende lamp of kandelaar zich in de rondte kan bewegen, dan kan ik hem nu reeds verzekeren dat zulke wonderwerken ook de vaardigheid van den knapsten toovenaar overtreffen zouden; evenmin geloof ik dat zij door mediums of hun geesten te volbrengen zouden zijn.

TOT STOF TERUGKEERENDE GEESTEN.

Het tot stof terugkeeren der »geesten» moet als de hoogste graad van spiritistische verrichtingen en als een bewijs van het voortleven na den dood gelden. Het wortelt in het geloof, dat sommige menschen (mediums) met het vermogen zijn uitgerust, om onder zekere voorwaarden ons de gedaanten van lang gestorven vrienden of nabestaanden in haar aardschen vorm weder voor oogen te stellen.

De theoretische ontwikkeling van deze valsche leer vertoont verschillende afwijkingen, die afhankelijk zijn van den graad waarin de samenwerkende kracht der mediums bij de »materielisatie», nu eens werkzaam dan weer lijdelijk gedacht en geopenbaard wordt; voor de practische beoefening van dit bijgeloof hebben evenwel zeker theoretische onderscheidingen geen wezenlijke waarde. In dien zin is het onverschillig of het medium zijn eigen lichaam verlaat en werkzaam als geest met andere geesten in aanraking komt, of dat het louter lijdelijk zijn levenskracht aan vreemde geesten ten behoeve van hun »verlichamelijking» leent, en of het voorts de daad met de geesten deelt, die in de plaats van zijn geest, hun »kontroleerenden geest» stellen en van zijn lichaam als werktuig gebruik maken, tot het, eindelijk weer bewust, zekere, door de geesten ingegeven, voorstellingen wedergeeft. Want alle pogingen om

zich over dergelijke verheven dingen aan haarfijne bespiegelingen over te geven, moeten als nutteloos beschouwd worden, daar zij alle menschelijk begrip te boven gaan.

In de spiritistische praktijk heeft echter het medium een algemeen weerklink gevonden, namelijk die opvatting, welke het optreden der geesten als enkel lijdelijk beschouwt. Naar deze zienswijs draagt ieder mensch in meer of mindere mate een overdraagbare vloeistof in zich, die *perisprit* is geheeten, en waarvan de geesten gebruik maken om zich te verlichamelijken. Echte mediums bezitten dit *fluidum* zoo rijkelijk, dat zij, zonder werkelijke magnetiseering zich na verloop van weinige minuten geheel van zelf in den magnetischen slaap kunnen brengen.

Van het medium uit, deelt, in een vergadering, het *fluidum* zich aan de geheele zaal mede, waardoor de manifestatie voorbereid wordt. Is nu het medium in een staat van geestverrukking gekomen, dan beginnen de geesten zich uit het *fluidum* dat uit de vingertoppen en de hersenpan van het medium stroomt, met kleine, lichtende vlammetjes te verlichamelijken, (materialiseeren). Zij nemen niet alleen een volledige geesten-gedaante aan, die inwendig licht geeft, maar ook een stoffelijke; zij naderen de toeschouwers, die hen aanraken, en geven zich als aanverwanten van dezen of genen te kennen, ja, beantwoorden zelfs tot hen gerichte vragen, terwijl zij door middel van het medium spreken of met een griffel op een lei schrijven

Even zoo plotseling als zij verschijnen, verdwijnen zij ook weder, en hoewel zij gematerialiseerd zijn, ziet men toch hunne gedaante niet, zoodra de kamer verlicht is. Volgens sommiger meening, kunnen de gedaanten de stof doordringen, zich door muren of wanden verwijderen zonder zich te kwetsen; volgens een andere vooronderstelling kunnen zij zich van hunne stoffelijkheid dadelijk bevrijden, door de teruggave van het *fluidum* aan de mediums.

De verklaring hoe en op welke wijs het ontsnappen van

het *perisprit* uit de hersenpan van het medium geschiedt, of de teruggave er van volgt, vermogen de spiritisten niet te geven. Zij beweren toch het bewijs van het feit te kunnen geven door de meermalen geconstateerde vermindering en vermeerdering van het gewicht des mediums. Anderzijds stemmen zij toe, dat niet weinig gevallen voorgekomen zijn, waarin de geesten vergaten het ontsnapte *perisprit* in de hersenpan van de mediums terug te bezorgen, zoodat die arme wezens wel eens aan waanzin werden overgeleverd.

Men ziet hieruit hoe de spiritisten door de logika der feiten gedwongen worden uiterst gevaarlijke gevolgen van hun beroep te erkennen. Ten aanzien van zulke treurige verschijnselen zegt professor James Ferrière nadrukkelijk:

»De verwarring van den geest duidt een ziekelijke en bedorven verbeeldingskracht aan, die naar het allerheiligste rondtast en zich in het slijk der onzinnigste afschuwelijkheid wentelt. De ons aangeboren neiging tot bijgeloof is reeds erg genoeg, maar die tot stelsel aan te nemen, en zich te verbeelden dat wij daarmede de grenzen van Gods rijk der geesten bereiken, is iets dat onze ziel onweersprekelijk kwetsen moet. Gij die van uw overspannen zenuwen en bedorven gemoed een tolk der waarheid en sleutels die de poorten des Hemels ontsluiten, wilt maken, die de verborgenheden der toekomst ontsluiëren wilt; — gij, die u ziekelijkheid als verkondigster der wijsheid voorstelt, en daardoor de zonde, den dood en den duivel tot heeren der wereld maakt, hebt gij er over nagedacht welk een glibberigen weg gij betreedt, een weg die naar den afgrond van verdierlijking en afgrijpselijkheid voert? Ach, erbarmelijke *mystieken!* wanneer zult gij leeren, dat Gods waarheid en de zegen van den mensch in volle gezondheid op den breeden weg van het gezond verstand, in den helderen zonnenschijn der ziel wijlt, en dat alle kennis, alle vernuft slechts ligt in de bekwaamheid om in de meest gewone dingen het wonderbare te zien?»

De statistiek der krankzinnigenhuizen bewijst genoegzaam hoeveel offers van het spiritistisch bedrog tot waanzin zijn ge-

bracht, en ten aanzien van die ongelukkige wezens blijft nu slechts de aanmerking over dat zij niet rijp geweest waren voor de leer en derhalve op dwaalwegen moesten komen.

Niettemin vinden in groote steden, zooals o. a. in Hamburg, bestaande genootschappen, die de moderne dwaalleer huldigen, nog altijd nieuwe aanhangers. Inderdaad werden intusschen de laagste middelen aangewend, om lichtgevoovigen te lokken of te behouden. Zoo liet men, o. a. in een spiritistisch genootschap te Hamburg door den opgeroepen geest aan een genoodigde dame dit mededeelen: zij moest onmiddellijk naar haar geboorteplaats, een stad in de Rijnstrekken, berichten, dat er bij de regeling van de nalatenschap van haar, voor eenige maanden geleden overleden broeder, een geldswaardig papier van 1000 Mark onopgemerkt was gebleven. Het was in de secretaire tusschen een schuiflade geklemd geraakt, en niemand wist zulks.

Mijn berichtgever verzekerde mij, dat ter plaatse terstond de vereischte stappen gedaan waren tot onderzoek, en hij niet zou verzuimen, mij er den uitslag van te melden. Den door mij te kennen gegeven twijfel beantwoordde hij met de verzekering, dat de bewuste geest op de volgende vergadering 's avonds verschijnen zoude, en ik zelf dan, ingeval ik tegenwoordig wilde zijn, het beste bewijs van de gewichtigheid der zaak erlangen kon. Ik gaf mijn belang in de zaak te kennen, op voorwaarde dat de betreffende geest degelijk zou bewijzen betrouwbaar te zijn, en zulks bijv. door te antwoorden op de vraag naar den naam van een destijds onbekenden moordenaar. Mijn berichtgever beloofde mij daaraan te zullen voldoen, doch tot heden wacht ik nog eenige tijd van hem te ontvangen.

Een ander genootschap te Hamburg, meest uit geleerden, geneeskundigen enz., bestaande, houdt zittingen met een jongman, die voorgeeft een schrijf-medium te zijn, want door middel van hem schrijven de geesten hun nieuwste berichten uit de andere wereld, zij schrijven nieuwe recepten voor, geven nieuwe hulp

en geneesmiddelen aan de hand, doen voorspellingen enz., zelfs in politieke aangelegenheden.

Een derde genootschap houdt vergaderingen en doet onschuldige »manifestatiën" en de daar opgeroepen geesten hebben de taak op zich genomen de doordringbaarheid der stof te bewijzen. Een lid van dit genootschap vertelde in zijn verhandeling, getiteld »*Physische Studiën*", dat niet zelden in de zittingen van hun genootschap gematerializeerde handen verschenen die men, wat hare levenswarmte en fluweelzachte molligheid betrof en onderzoeken kon; ja, zelfs had hij gekonstateerd, dat de nagels sierlijk gesneden waren, waaruit een aristocratische afkomst af te leiden was. In een zitting met het medium Schraps, had ik gelegenheid deze materialisatie gade te slaan; er vertoonden zich lichtgevende figuren die als handen en armen aangeduid werden, zelfs twee tot drie te gelijk. Daaruit stroomden zooveel *phosphordampen*, dat men die nog kon waarnemen toen de vermeende handen lang verdwenen waren. Met een kracht, die al de aanwezenden moest doen schrikken, sloegen de »geesten" nu en dan op een deur of op een piano, om te bewijzen, dat de handen verlichamelijkt waren. Ze nauwkeurig te onderzoeken, werd niet vergund.

Van al de bedriegerijen der spiritische valsche waarheidverkondigers, is juist de verlichamelijking, of de materialisatie het gebrekkigste tooverstuk, het meest gewaagde waagstuk. Een stoute greep van een onbevangen toeschouwer zou hier dikwijls voldoende zijn, om de voorgegoochelde verschijning tot niets op te lossen, of om den gewaanden geest als een goed bekenden, hoewel vermomden drager van aardsch vleesch en bloed aan te wijzen.

De handtastelijke ontmaskeringen der gematerialiseerde geesten, leveren alzoo de natuurlijkste en overtuigendste verklaring der tegenwoordige verblindingswonderen.

Algemeen bekend is de onthulling der bedriegerij van Bastian door den aartshertog Jobann; men herinnere zich hoe, op het oogenblik toen de bedrieger betrapt werd, er uit zijn burger-

kleeding nog een lap van zijn geestengewaad te voorschijn kwam, waarmede de gematerialiseerde geesten der andere wereld hunne gala-voorstelling voor hunne aardsche geloovigen gereed maken. Handtastelijk is het gebleken dat ook Bastian het gebruikelijke geestenkleed, van wit gaas vervaardigd, in en met phosphoor verzadigd, bij zich droeg en daarvan velerlei gestalten fabriceerde. Hij had, zooals ook andere mediums doen, de dunne stof saam gedrukt en op plaatsen van het lichaam verborgen, die in den regel niet onderzocht worden. Ditmaal hinderde hem echter iets dat hem belette het geestenpak geheel te verbergen. Dat hij zich betrapt wist, blijkt hieruit dat hij, met achterlating zijner laarzen, blootvoets het hazenpad koos. Bastian werd trouwens reeds vroeger in 1880, en wel door Cumberland ontmaskerd, die met een verborgen gehouden spuit den verschijnenden »geest" tijdig een cochenil-kleurig vocht in 't aangezichtspoot. De sporen van deze stof waren nog later zichtbaar op het gelaat van het medium. Andere mediums die afstand deden van dat gemeene beroep, hebben later openlijk verklaard dat zij lichtende gewaden, met phosphor-olie of Balmaynverf verzadigd, hadden gebruikt, zoomede dunne maskers, lichtgevende baarden en kleine doeken die of als sluiers, of als tule band of muts dienden. Tegen over lichtgeloovigen hebben de spiritisten somwijlen beweerd dat genoemde kleedingstukken door de geesten worden meegebracht uit de andere wereld, het heerlijk land, welks bewoners zich van dezelfde voorwerpen bedienen zouden, als waarvan wij arme aardbewoners ons bedienen.

Van de nieuwste goed gelukte ontmaskeringen wil ik er hier nog twee aantekenen, die op twee vrouwelijke mediums overtuigend uitgevoerd werden, namelijk op Betty Tamke, uit Wilhelmsburg en Baleska Töpfer, uit Leipzig.

Reeds sedert verscheidene jaren reisden talrijke geloovigen heimelijk naar Wilhelmsburg, om op een eilandje bij Hamburg in het gezelschap van hun afgestorven vrienden en aanverwanten eenige uren van herinnering door te brengen. Als

een echt en waar medium — in spiritistische kringen, »Hamburger Juweel" genoemd, — verstond dáár de achttienjarige boerendochter, beter dan ieder ander sterveling, de kunst om geesten op te roepen. 's Wekelijks werden in de eenvoudige woning van haar vader, den boer Tamke, minstens twee of drie samenkomsten gehouden. Talrijke geesten van afgestorvenen — van Cagliostro af tot professor Zöllner toe, — verschenen daar en brachten aan de aanwezigen mededeelingen uit de andere wereld, ook andere openbaringen, recepten tegen ziekten en zelfs bloemen en koek als geschenk.

De vermaardheid van het medium en de ijver om de samenkomsten van Betty Tamke bij te wonen, namen dagelijks toe, ofschoon de bezoekers, voorzichtigheidshalve, niet dadelijk, maar eerst na nauwkeurig onderzoek omtrent hun welmeenende bedoeling toegelaten werden. Niettemin ontstond weldra twijfel omtrent de echtheid van het medium, welke twijfel het eerst door prof. Sellen te kennen gegeven werd. Eenige vrienden der waarheid zochten nu achter de zaak te komen, en hadden de voldoening, bij gelegenheid eener samenkomst, waarin een witte verschijning zich vertoonde, met een stouten handgreep er naar, een handdoek te pakken. Nu verhief de handelende geest door den mond van Betty Tamke zijne stem en zeide dat iemand het voorschoot van den geest gegrepen had en Betty verzocht dat men zoo vriendelijk geliefde te zijn het los te willen laten.

De eigenlijke ontmaskering volgde op den 18 April 1885, en wel in tegenwoordigheid van een der bekendste spiritistenleiders, den Duitsch-Amerikaanschen antheur Cyriax uit Leipzig, die destijds te Hamburg over het Spiritisme en zijn bekendheid met die wetenschap, voordrachten hield.

Reeds in een eerste zitting op den 17 April, na het einde der voordracht in het Hotel du Nord, wilde de voorstelling, welke hij met Betty Tamke voornemens was te geven over de kunst van gedachtenlezen, niet gelukken. Merkwaardig is de uitvlucht, welke de heer Cyriax eindelijk voor den dag bracht, namelijk dat de, des betreffende, toeschouwer aan een spiegel,

als het te raden voorwerp, had gedacht; maar deze spiegel bevatte natuurlijk kwikzilver, en zoo iets konden de geesten niet uitstaan.

Toen nu op 18 April des avonds, bij het begin der Spiritistische zitting, Betty Tamke verscheen en optrad met het verzoek, dat men haar zou onderzoeken, opdat men zich kon overtuigen dat zij geen witt' stof bij zich verborgen hield, werd dat verzoek op eene voor het medium onverwachte wijze door twee aanwezende dames volbracht. En voorwaar, zij brachten uit het korset van het medium twee bedlakens en een handdoek voor den dag. Onder tranen verzekerde het medium dat de, haar bestierende, geest haar bevolen had eenige bedlakens bij zich te steken; met welk oogmerk wist zij echter niet. Hunnerzijds zochten de aanwezende spiritisten de gasten begrijpelijk te maken, dat de geesten in dit geval met het medium een grap hadden willen hebben. Mijnheer Cyriax verkoos echter stiltejes te verdwijnen.

Op dergelijke wijze gelukte ook de ontmaskering van Valenska Tôpher te Leipzig, in een samenkomst op 26 Juni 1885. Ter eere dezer dame moest evenwel gezegd worden, dat zij, trots hare herhaalde weigering, toch door de ontmaskeraars die volstrekt de eer en de verdienste wilden erlangen der ontmaskering, door allerlei overredingsmiddelen en beloften op belooning, tot een voorstelling verleid werd. Zij liet dan ook, nadat zij zich van hare, bij het begin der zitting aangelegde banden, gemakkelijk bevrijd had, hare geliefde geestengestalten, o.a. den geest van een kind, Abilla geheeten, daarop een slanke vrouwengestalte, Adrienne verschijnen. Bij de derde verschijning reikte zij echter onvoorzichtiglijk een toeschouwer de hand, die werd gevat, terwijl tegelijkertijd een saamgezworene achter de gordijn op haar stoel plaats nam.

Bij onderzoek vond men een groot wit katoenen hemd, dat zij bij zich verborgen droeg, en in het donker vertrek verscheidene door haar afgelegde toiletvoorwerpen. Het ontbrak in dat geval natuurlijk niet aan uitvluchten, doch later bekeerde

het medium oprecht dat het geestenverschijnen niets dan bedrog was.

Dit is een der vele gevallen waarin de mediums tot beken-tenis en tot het verlaten van hun verwerpelijke loopbaan ge-dwongen werden. Anders is het gesteld met sommige weten-schappelijke mannen, waarbij, geneeskundigen, natuurkundigen en wij-geeren, die in de spiritistische handelingen nog niet on-derzochte natuurwonderen willen vinden. In het jaar 1872 speelde Miss Florence Cook als medium een rol, en van hare op-geroepen geesten werden photographiën vervaardigd, althans men geloofde zulks.

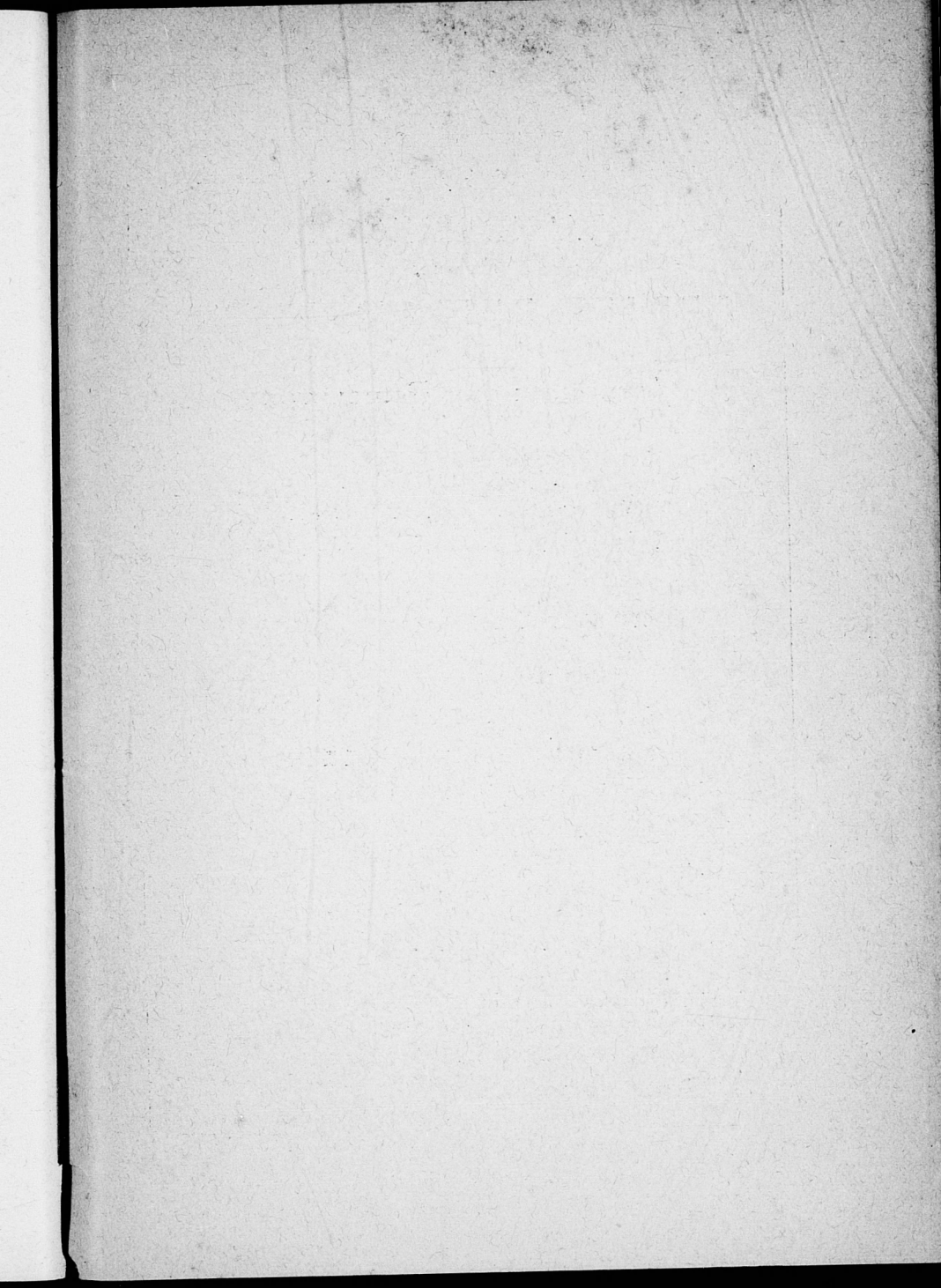
Ook de mediums Mr. Home en miss Fox verbaasden de geleerden door schijnbaar wonderbare verrichtingen, ook de geleerden Crokes, die ze op natuurlijke wijze wist te verklaren. Onder anderen het bewegen en opheffen van zware voorwerpen, bijvoorbeeld van meubelstukken, zonder ze aan te raken; voorts het verschijnen van lichtende nevelvormen, bijzonder lichtende handen, of ook in het daglicht zichtbare handen; eindelijk het plotseling oprijzen en verdwijnen van geestengestalten, gezichten enz.

Tengevolge van deze en andere zonderlingheden, beproefde de engelsche geleerde een bovennatuurlijk leerstelsel in te voeren en hij vond hierbij in den Duitschen natuurkundige F. Zöllner een warm geestverwant. Bij zulke zoo begaafden mag voorwaar wel eenigen aanleg tot krankzinnigheid vooronder-steld worden.

Ziehier de uitspraak van een geleerde, van prof. W. Wundt te Leipzig, omtrent de uitwerking van het modern bijgeloof op de bevolkingen.

»Reeds het gevoel, zich te vervreemden van een ernstig aan de wetenschap gewijden arbeid, moet in aanmerking genomen worden. Nog gewichtiger zijn die onwaardige voorstellingen van den toestand der ziel na den dood; allerverderfelijkt schijnt eindelijk het zot karikatuur 't welk het spiritistische stelsel van het bestuur eener hoogere wereldorde ontwerpt, daar het

menschen van zeer gewone geestige en zedelijke begaafdheid tot bezitters van bovennatuurlijke kracht en daarbij tot uitverkoren werktuigen der Voorzienigheid aanwijst. In deze trekken en evenzeer in de verlichamelijking der geesten of spoken verraadt zich een grof materialistische strekking, waarvan zeker wel de meeste spiritisten niet bewust zijn."

Nieuwe uitgave van F. C. BÜHRMANN, Amsterdam.

WANDELINGEN

DOOR HET

GEBIED DER STERREN.

ASTRONOMISCHE FEUILLETONS

VAN

M. WILHELM MEIJER.

(VERTALING VAN W. R. HAUFF.)

Prijs ingenaaid f 2.95. Keurig gebonden f 3.50.

PROEVE VAN BEWERKING.

DERDE WANDELING.

DE DOCHTER DER AARDE.

Ik heb u onlangs over het mannetje in de maan gesproken. Maar ik wil thans mijn geweten ontlasten en u beken-
nen, dat er eigenlijk volstrekt geen mannetje in de maan
bestaat. Deze verzekering kan ik met alle beslistheid uitspre-
ken, omdat ik er reeds dikwijls ben geweest en mij derhalve
met eigen oogen heb kunnen overtuigen. Er bestaat wel is
waar tegenwoordig slechts éne lijn, waarvan tusschen de aarde
en de maan gebruik gemaakt kan worden, ik bedoel de ge-
zichtslijn, die door het middelpunt der beide glazen van den
kijker gaat, maar op deze lijn heb ik mij dikwijls de gelegen-
heid verschaft, een uitstapje naar onze goede buurvrouw, de
stille maan, te maken.